

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Mgr. Lucie Uhrová

Sámská národní minorita a její vliv na švédskou politickou scénu

Diplomová práce

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Sámská národní minorita a její vliv na švédskou politickou scénu vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 30. března 2020

.....

Lucie Uhrová

Poděkování

Děkuji Mgr. Lucii Tungul, Ph.D., MA, vedoucí mé diplomové práce, za cenné rady a odborné vedení této práce.

Obsah

Seznam tabulek, grafů, obrázků a příloh	5
Úvod	6
1. Pozitivní teorie Margret Carstens	9
2. Charakteristické znaky komunit původních obyvatel	14
3. Sámská národní minorita ve Švédsku	20
3.1. Národní a nadnárodní organizace tvořené výhradně Sámy	24
3.2. Politická participace příslušníků sámské národní minority	26
4. Vnější a vnitřní hodnocení švédské politiky vůči Samům	36
4.1. Vnější hodnocení švédské politiky vůči Samům	36
4.2. Vnitřní hodnocení švédské politiky vůči Samům	39
Závěr	43
Bibliografie	45
Shrnutí	49
Abstract	50
Seznam klíčových slov	51
List of Keywords	52
Tabulky, grafy, obrázky a přílohy	53

Seznam tabulek, grafů, obrázků a příloh

Tabulka 1 Volební účast ve volbách do Sámského parlamentu	29
Tabulka 2 Hlavní sámské politické strany a jejich cíle	31
Tabulka 3 Procentuální poměr odpovědí na demografické otázky položené v dotazníku	53
Tabulka 4 Kompletní informace o politických stranách Sámského parlamentu	54
Tabulka 5 Jmenný seznam členů Sámského parlamentu vč. jejich příslušnosti k politické straně.....	57
Obrázek 1 Mapa oblastí ve Švédsku obývaných sámskou národní minoritou	63
Obrázek 2 Organizační struktura Sámské rady	64
Příloha 1 Znění dotazníkového šetření provedeného mezi zástupci v Sámském parlamentu (švédská verze)	65
Příloha 2 Znění dotazníkového šetření provedeného mezi zástupci v Sámském parlamentu (česká verze).....	68
Graf 1 Konzultace důležitých rozhodnutí.....	59
Graf 2 Možnosti řešení nedostatečné spolupráce	59
Graf 3 Míra rozvinutí rozhodování Sámů o vlastních věcech	60
Graf 4 Možnosti pro zlepšení práva Sámů na rozhodování o vlastních věcech	60
Graf 5 Oblasti, ve kterých by se právo na rozhodování o vlastních věcech mělo rozšířit	61
Graf 6 Výlučné právo Sámů na užívání přírodních zdrojů a půdy	61
Graf 7 Míra politické moci Sámů ve Švédsku.....	62
Graf 8 Dostupnost příležitostí a nástrojů pro prosazení vlastního rozhodnutí	62

Úvod

Švédsko je dlouhodobě považováno za zemi značného sociálního blahobytu, a nejen v Evropě známé jako jedna ze zemí, které jsou velmi vstřícné k různorodosti obyvatel, především co se jejich národnosti a příslušnosti k menšinám týče. Společnou a poněkud problematickou stránkou soužití majoritního a minoritního obyvatelstva jsou z velké části spory o užívání půdy a přírodních zdrojů, neboť právě půda je pro většinu tzv. původního obyvatelstva podstatným zdrojem obživy. Bez půdy by toto obyvatelstvo mohlo v dnešní době jen těžko existovat. Není tomu jinak ani v případě sámské národní minority obývající severní a střední Švédsko. Většina zmapovaných konfliktů se tak týká právě půdy a možnosti jejího užívání. International Energy Agency odhaduje, že se do roku 2040 zvýší celosvětová spotřeba energie o téměř 40 % ve srovnání s rokem 2014. To s sebou přináší nové výzvy, na které státy musí reagovat.¹ Právě problematika vlivu národních minorit, konkrétně problematika vlivu sámské národní minority na švédskou politickou scénu je předmětem této diplomové práce.

V současné době žije na území Švédska mezi 80 000 a 100 000 příslušníky sámské národní minority.² Díky tomu vytvářejí v přibližně desetimilionovém Švédsku největší skupinu nemajoritního obyvatelstva. Vzhledem tomu, že je problematika postavení této národní minority výzkumníky často opomíjena, je motivací pro sepsání této diplomové práce a stanovení výzkumných otázek především aktuálnost a závažnost tématu. Hlavní výzkumnou otázkou tedy je, zda vznik a existence Sámského parlamentu a dalších sámských organizací ve Švédsku mají vliv na zlepšení postavení sámského obyvatelstva a pomáhají prosazovat jejich zájmy. Cílem práce je zmapovat sámské politické i nepolitické organizace, které slouží k prosazování sámských zájmů vůči jinak majoritnímu švédskému obyvatelstvu. Zjistit, do jaké míry se daří prosazovat tyto zájmy, a to jak z pohledu vnitřního (z pohledu samotných Sámů), tak z pohledu vnějšího (především z pohledu Rady Evropy). Vznik a existence výše uvedených organizací, jež mají vliv na postavení příslušníků sámské národní minority ve Švédsku, je hlavním očekávaným zjištěním této diplomové práce.

¹ KENNEDY, Amanda. *Environmental Justice and Land Use Conflict: The governance of mineral and gas resource development*. 1. vydání. Londýn: Routledge, 2017, s. 15.

² *Antalet samer i Sápmi*. [online]. Samer.se [cit. 27. března 2020]. Dostupné na <<http://samer.se/samernaisifror>>.

Téma samotné participace příslušníků sámské národní minority na politickém dění je odborníky často opomíjeno. Ve většině případů je tak možné se setkat pouze s pohledem vnějším, kdy je na tuto problematiku nahlíženo prostřednictvím zpráv různých organizací či jednotlivců, jenž nejsou příslušníky této národní minority. Příkladem je možné uvést Petera Johanssona³, Christinu Westergren a Evu Silvén⁴ či Patrika Lantta⁵. Tito autoři tak ve svých pracích formují teoretická východiska dané situace založená především na zkoumání formální pramenů, jako jsou například zákony, různá nařízení či již výše zmíněná hodnocení jednotlivých organizací. Mezi autory zabývajícími se teoretickými východisky této problematiky lze taktéž zařadit Ulfa Dahreho⁶ či Margret Carstens⁷, jejíž pozitivní teorie je prostřednictvím této práce ověřována.

Teorie Margret Carstens je založená na předpokladu, že postavení sámské národní minority je možné zlepšit posílením kompetencí Sámského parlamentu a obecně také vlivu sámské národní minority na rozhodnutí prováděná státem, která se této národní minority bezprostředně dotýkají. Tato teorie je ověřována z pohledu vnitřního a vnějšího, přičemž jako vnitřní ukazatel slouží konkrétní poznatky zástupců Sámského parlamentu získané v rámci dotazníkového šetření. Ukazatelem vnějšího pohledu jsou pak pravidelná hodnocení Rady Evropy vztahující se k článku 25 par. 2 Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin. Pro stanovení pravidel, při jejichž splnění lze hovořit o rovnoprávnosti majoritního obyvatelstva a obyvatelstva tvořícího v daném státě etnickou minoritu v případech, kdy se rozhoduje o využití přírodních a nerostných zdrojů na území obývaném osobami příslušícími k etnické minoritě je použita teorie Amandy Kennedy, a to z důvodu její aplikovatelnosti nejen na sámské obyvatelstvo, ale také na tzv. původní obyvatelstvo obecně.

³ JOHANSSON, Peter. *Samerna – ett ursprungsfolk eller en minoritet? En studie av svensk samepolitik 1986–2005*. Göteborg: Akademisk avhandling för filosofie doktorsexamen, 2008, 303 s.

⁴ WESTERGREN, Christina, SILVÉN, Eva. *För Sápmi i tiden*. Stockholm: Nordiska museet, 2008, 292 s.

⁵ LANTTO, Patrik. *Tiden börjar på nytt: en analys av samernas etnopolitiska mobilisering i Sverige 1900-1950*. 1. vydání. Umeå: 2000, 433 s.

⁶ DAHRE JOHANSSON, Ulf. Rädga en varg-Skjut en same: Den historielösa jämlikheten och föraktet för samer i Sverige. *Nordisk tidsskrift for Menneskerettigheter*, 2004, roč. 22, č. 4, s. 448–461.

⁷ CARSTENS, Margret. Sami land rights: the Anaya Report and the Nordic Sami Convention. *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*, 2016, roč. 15, č. 1, s. 75–116.

Obsahem této práce jsou tak teoretická východiska týkající se obecné problematiky původních obyvatel a specificky sámské národní minority, která jsou uvedena a zhodnocena v první části práce. Druhá část práce je věnována charakteristickým znakům komunit, které je možné označit jako tzv. původní obyvatelstvo. Vzhledem k tomu, že sámskou národní minoritu je možné jako původní obyvatelstvo označit, neboť splňuje všechny definiční znaky této charakteristiky, je sámskému obyvatelstvu ve Švédsku věnována třetí část práce. Čtvrtá a závěrečná část práce je následně věnována především zhodnocení aktuálního stavu vlivu Sámů na švédskou politickou scénu, a to jak z pohledu vnějšího, tak také z pohledu vnitřního. Hlavními zdroji informací jsou nejen teoretické přístupy jednotlivých autorů, ale také konkrétní data získaná pomocí dotazníkového šetření provedeného mezi jednotlivými členy Sámského parlamentu v aktuálním volebním období. V případě objektivního pohledu ze strany Rady Evropy jsou pak použita konkrétní stanoviska Rady Evropy, jednotlivá vyjádření Švédska k těmto stanoviskům a také následné rezoluce vydané Radou Evropy.

Závěr této diplomové práce je poté věnován shrnutí poznatků získaných nejen dotazníkovým šetřením provedeným v rámci analýzy vnitřního pohledu na problematiku, ale také poznatků získaných z jednotlivých zpráv Rady Evropy vztahujících se k článku 25 par. 2 Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin. Tato diplomová práce pokrývá především vliv existence a vzniku sámských organizací na postavení příslušníků této národní minority v rámci Švédska. Následující výzkumné otázky mohou být položeny například v otázkách účasti žen, příslušnic sámské národní minority, v jednotlivých sámských organizacích a sámských politických stranách či v otázkách úspěšnosti jednotlivých politických stran a organizací, a to nejen ve Švédsku, ale také například v Norsku, Finsku či Rusku.

1. Pozitivní teorie Margret Carstens

Dle dat australského výzkumného institutu při Charles Darwin University obývá zemi v současné době minimálně 370 milionů osob, které samy sebe definují jako tzv. původní obyvatelstvo. Tvoří tak populaci, jejíž předkové obývali konkrétní lokality dávno před příchodem kolonizátorů. Těmto populacím se i přes následnou kolonizaci podařilo zachovat si původní způsob života.⁸ Tato část obyvatelstva, která ve většině států tvoří minoritní populaci, mluví přibližně dvěma třetinami dnes známých jazyků.⁹

Většina aktuálních výzkumů zabývajících se právy a společenským postavením tzv. původního obyvatelstva se orientuje především na původní obyvatelstvo obývající tropické deštné lesy a pralesy, obecněji pak subsaharský pás,¹⁰ případně pak také na obyvatelstvo dnešní Kanady.¹¹ Přestože převažují výzkumy věnující se tzv. původnímu obyvatelstvu Afriky a Austrálie či Kanady, pozornosti neunikly ani původní obyvatelé severu Evropy a Ruska – Sámové. Většina výzkumů týkající se populace, která obývá severní část Norska, Švédska, Finska a také Ruska, však mapuje především historii, kulturu a tradice těchto obyvatel.¹² Většina těchto výzkumů je tak dostupná v jazyce státu, ve kterém se zkoumaná minorita nachází, tj. v angličtině, norštině, švédštině či finštině. Pozornosti české odborné komunity problematika soužití sámského minoritního obyvatelstva s majoritním švédským obyvatelstvem v současné chvíli do jisté míry uniká.

I přestože se švédská politika vůči národním minoritám zakládá na rovnoprávnosti a lidských právech, nemají Sámové ve Švédsku, dle mnohých autorů, ideální postavení. Za hlavní teoretické východisko této diplomové práce byla zvolena pozitivní teorie tak, jak ji formuluje Margret Carstens. Motivací k této volbě byl především fakt, že tato teorie poskytuje jistou naději na zlepšení situace týkající se postavení minoritní skupiny sámského

⁸ *Indigenous Peoples, Indigenous Voices: Factsheet*. [online]. un.org [cit. 20. března 2020]. Dostupné na <https://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/5session_factsheet1.pdf>.

⁹ McCARTY, Teresa L., CORONEL-MOLINA, Serafin M. Language education planning and policy by and for Indigenous peoples. In McCARTY, Teresa L., MAY, Stephen (ed). *Language policy and political issues in education*. Berlin: Springer, 2017, s. 155–170.

¹⁰ HILL, Rosemary a kol. *Empowering Indigenous peoples' biocultural diversity through World Heritage cultural landscapes: a case study from the Australian humid tropical forests*. [online]. Taylor & Francis Online [cit. 20. března 2020]. Dostupné na <<https://www.tandfonline.com/doi/ref/10.1080/13527258.2011.618252?scroll=top>>.

¹¹ Von der PORTEN, Suzanne, de LOË, Robert C. Collaborative approaches to governance for water and Indigenous peoples: A case study from British Columbia, Canada. In CARMODY, Pádraig, ANSELL, Nicola, PRUDHAM, Scott, HALL, Sarah, PERREAULT, Tom, NEO, Harvey (ed). *Geoforum*. University of Waterloo: 2013, s. 149–160.

¹² LANTTO, Patrik. *Tiden börjar på nytt: en analys av samernas etnopolitiska mobilisering i Sverige 1900-1950*. 1. vydání. Umeå: 2000, s. 6–15.

obyvatelstva vůči majoritnímu švédskému obyvatelstvu. I přesto, že základním předpokladem této teorie je, že je možné Sámům poskytnout větší prostor ze strany státu a rozhodování o vlastních věcech, je tento prostor taktéž limitován právě příslušností k určitému státu. Teorie Margret Carstens tedy nepředpokládá, že by Sámové měli právo odtrhnout se od stávajících států a v rámci práva národů na sebeurčení vytvořit stát nový.

Teoretické přístupy jednotlivých odborníků týkající se konkrétně problematiky sámské minority je obecně možné rozdělit do dvou pomyslných proudů. První skupinu tvoří autoři, kteří zlepšení ve zkoumané problematice nepovažují za možné a na situaci nahlíží negativně. Jako druhou skupinu autorů je pak možné označit ty, kteří naopak vidí možnosti ve zlepšení postavení sámské národní minority vůči ostatnímu majoritnímu obyvatelstvu. Ulf Johansson Dahre například ve své studii z roku 2004 míní, že Sámové ve Švédsku nikdy nedosáhnou ideálního postavení, neboť jako minorita nikdy nemohou přehlasovat majoritní švédské obyvatelstvo v běžném hlasování či běžných volbách. Tento fakt tak vytváří paradoxní situaci, kdy se Švédsko sice snaží zlepšit postavení Sámů, avšak stoprocentního výsledku je nemožné dosáhnout.¹³ Dahre je tak příkladem jednoho z teoretiků zastávajících negativní směr. Dle jiných autorů, pozitivněji naladěných autorů, jako je například Malgosia Fitzmauritz, by ke zlepšení situace podstatně napomohlo, pokud by Švédsko dostalo svého slibu a ratifikovala úmluvu o právech původních obyvatel nesoucí označení ILO 169. Dle této autorky je zmiňovaná úmluva prozatím nejextenzivnějším nástrojem, který by mohl pomoci zlepšit situaci a postavení tzv. původních obyvatel napříč státy.¹⁴

Pro účely této diplomové práce je tak vycházeno z pozitivních teorie, především pak teorie Margret Carstens. Tedy z teorie, že zlepšení postavení sámské národní minority v jinak majoritním švédském obyvatelstvu je za jistých podmínek možné. Dle Margret Carstens však v tomto případě hlavní otázkou zůstává, zda a jak budou státy ratifikující úmluvu ILO 169 schopny vytvořit a vyvážit právo na sebeurčení národní minority s právy majoritní skupiny obyvatel. Margaret Carstens dále předpokládá, že přijetí návrhu Sámské úmluvy z roku

¹³ DAHRE JOHANSSON, Ulf. Rätta en varg-Skjut en same: Den historielösa jämlikheten och föraktet för samer i Sverige. *Nordisk tidsskrift for Menneskerettigheter*, 2004, roč. 22, č. 4, s. 448–461.

¹⁴ FITZMAURICE, Malgosia. The new developments regarding the Saami peoples of the North. *Journal on Minority and Group Rights*, 2009, roč. 16, č. 1, s. 71.

2005 by mohlo mít podstatný vliv také na právní postavení příslušníků sámské národní minority také v dalších státech, kterých se tato úmluva přímo nedotýká.¹⁵

Carstens i Dahre se však shodují v bodech týkajících se případné nezávislosti sámské národní minority na majoritním švédském obyvatelstvu. Dle těchto autorů případná úplná nezávislost sámské národní minority na majoritním obyvatelstvu možná není. Dle Carstens tato možnost doslova nepřichází v úvahu. Sámská populace je totiž, dle Carstens, přes všechny problémy a nesnáze, v současné době podstatně více integrovaná do majoritní společnosti než např. populace Inuitů v severní Kanadě, a to nejen kulturně.¹⁶ Dahre, i přestože ve své podstatě pohlíží na tento problém stejně, pozoruje nemožnost jakéhokoliv osamostatnění ze strany Sámů především z hlediska jejich počtu. Je tedy zde nutné uvést fakt, že sámská populace tvoří ve Švédsku aktuálně přibližně 0,2 % celkového počtu obyvatelstva.¹⁷

Všichni výše zmínění autoři se však shodují v podstatném bodě zkoumané problematiky, tedy že současná situace není vyhovující a příslušníci sámské národní minority tak mají jen velmi malé možnosti, díky nimž mohou či by mohli prosadit své vlastní zájmy. Postavení sámské národní minority v majoritní společnosti by tedy mělo být posíleno, a to i přestože se některým autorům zdá dosažení tohoto cíle velmi nepravděpodobné.

Jednou z hlavních otázek pozitivní teorie Margret Carstens je problematika práva na sebeurčení národů. Sámové, coby národ, mají, stejně jako ostatní národy, právo na sebeurčení. Nicméně vzhledem k faktu, že většina příslušníků sámské národní minority žije kočovným způsobem života, kdy následují svá stáda sobů mezi územím zimní pro zimní pastvinu a územím pastviny letní. Část těchto pastvin se nachází na území Norska a část na území Švédska či Finska díky tomu není jednoduché zajistit právě toto právo na sebeurčení. Hlavní problém tedy, dle Carstens, spočívá v problematice přeshraničního práva na sebeurčení národů. Carstens předpokládá východisko v možném posílení pravomocí Sámských parlamentů v jednotlivých zemích. Tímto by tak mohlo vzniknout více účinných nástrojů, díky kterým by mohlo sámské obyvatelstvo prosazovat své zájmy ve společnosti majoritního obyvatelstva.¹⁸

¹⁵ CARSTENS, Margret. Sami land rights: the Anaya Report and the Nordic Sami Convention. *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*, 2016, roč. 15, č. 1, s. 76.

¹⁶ Tamtéž, s. 103.

¹⁷ DAHRE JOHANSSON, Ulf. Rädda en varg-Skjut en same: Den historielösa jämlikheten och föraktet för samer i Sverige. *Nordisk tidskrift för Menneskerettigheter*, 2004, roč. 22, č. 4, s. 449.

¹⁸ CARSTENS, Margret. Sami land rights: the Anaya Report and the Nordic Sami Convention. *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*, 2016, roč. 15, č. 1, s. 75–116.

Ve svých závěrech vychází Margret Carstens především ze studie provedené Jamesem Anayou, zvláštním zpravodajem o lidských právech původních obyvatel pro OSN. Carstens tak na základě zprávy vypracované Jamesem Anayou předpokládá, že i pokud by došlo k posílení role Sámského parlamentu, vznikla by další otázka konkurence mocí ve státě, tedy konkurence moci Sámského parlamentu a Parlamentu v dané zemi.¹⁹

Severské státy by, dle Margret Carstens, měly pokračovat v rozvoji již existujících práv garantovaných sámské národní minoritě, poskytnout této minoritě také více prostoru pro sebeurčení, především pak na národní úrovni, a posílit pravomoci sámských parlamentů tak, aby nedošlo k přímé konkurenci mocí ve státě.²⁰ Carstens souhlasně s Asbjørnem Eidem zastává názor, že zlepšení postavení sámské národní minority v jednotlivých státech je možné, nicméně nelze zde očekávat skokovou změnu situace, spíše se předpokládá pomalé a postupné zlepšování postavení ve prospěch sámské národní minority.²¹ Základní tezí Margret Carstens, která je prostřednictvím této diplomové práce ověřována je obecné tvrzení, že pro Sámy musí být ze strany státu uděláno daleko více, než tomu bylo doposud. Díky tomu pak budou moci vykonávat své právo na sebeurčení, a to nejen z hlediska vnitrostátního. Zároveň však podotýká, že právo na sebeurčení Sámů nezahrnuje odtržení částí území od stávajících států, toto právo jim zároveň nepřísluší ani z pohledu mezinárodního práva.²² Řešení, které Margret Carstens navrhuje, je založené na diverzifikovaném přístupu. Systematika tohoto řešení spočívá v rozlišování závažnosti jednotlivých případů z hlediska dopadu na sámské minoritní obyvatelstvo. Čím závažnější záležitost, tím vyšší stupeň konzultace a souhlasu ze strany sámské národní minority je vyžadován. Z hlediska rovnováhy sil sámské národní minority a ostatního majoritního obyvatelstva je možné v současné době toto řešení považovat za jedno nejspravedlivějších.²³ Zároveň je však nutné brát v potaz, že i přestože se většina sporů mezi sámskou národní minoritou a daným státem týká problematiky užívání půdy a přírodních zdrojů, právo národů na sebeurčení je v současné době postaveno na příslušnosti k určité

¹⁹ CARSTENS, Margret. Sami land rights: the Anaya Report and the Nordic Sami Convention. *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*, 2016, roč. 15, č. 1, s. 104.

²⁰ Tamtéž.

²¹ EIDE, Asbjørn. Indigenous Self-Government in the Arctic, and their Right to Land and Natural Resources. *The Yearbook of Polar Law Online*, 2009, roč. 1, č. 1, s. 245–281.

²² CARSTENS, Margret. Sami land rights: the Anaya Report and the Nordic Sami Convention. *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*, 2016, roč. 15, č. 1, s. 95.

²³ Tamtéž, s. 95-96.

etnické skupině obyvatel, například k sámské národní minoritě, nikoliv však na principu teritoriality.²⁴

Obdobné podmínky pro hodnocení postavení minoritních skupin obyvatelstva v jednotlivých státech jsou stanoveny také Radou Evropy. Rada Evropy ve svých pravidelných hodnoceních vztahujících se k článku 25 par. 2 Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin, jejichž výsledky jsou v této práci taktéž použity a prostřednictvím nichž je nahlíženo na sámskou národní minoritu zvenčí. Podmínky Rady Evropy zahrnují především možnosti přístupu ke vzdělání národních minorit, a to jak v majoritním jazyce, tak také v jazyce dané minority, možnosti přístupu k médiím v jazyce minority, hodnocení možností přístupu na trh práce a také hodnocení dalších forem diskriminace vůči majoritnímu obyvatelstvu. Tato hodnocení Rady Evropy jsou předmětem kapitoly 4.1 diplomové práce.

Je možné konstatovat, že i přes různé postoje a teorie jednotlivých autorů, je postavení příslušníků sámské národní minority ve Švédsku neuspokojivé a jejich vliv na švédskou politickou scénu není dostatečný. Z hlediska určování rozsahu práv se taktéž dostávají do sporu dva koncepty – koncept založený na identitě jednotlivých příslušníků národní minority a koncept teritoriální, jímž je vymezeno území, které Sámové tradičně obývají a na němž mají výhradní právo provozovat tradiční způsoby obživy.

²⁴ CARSTENS, Margret. Sami land rights: the Anaya Report and the Nordic Sami Convention. *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*, 2016, roč. 15, č. 1, s. 97.

2. Charakteristické znaky komunit původních obyvatel

Skupiny tzv. původních obyvatel jsou dnes přítomny v mnoha zemích. Tyto původní skupiny obyvatel odlišuje od ostatního obyvatelstva především způsob života a pojetí tradic. Tyto charakteristické znaky původních skupin obyvatelstva jsou obsahem následující kapitoly. Pro účely této diplomové práce budou k definici původního obyvatelstva použity charakteristické znaky, jejichž autorem je právě Organizace spojených národů.

I přestože neexistuje jednotná definice pojmu původní obyvatelstvo, lze obecně vycházet z charakteristik stanovených mezinárodních nevládních organizací, jako je například Organizace spojených národů či z definice stanovenou mezinárodním hnutím Amnesty International. Charakteristika Organizace spojených národů je založena na následujících sedmi definičních bodech:

- sebeidentifikace jakožto příslušníka dané komunity původních obyvatel a zároveň také přijetí touto komunitou za svého člena;
- historická kontinuita v souvislosti s prekoloniálním obdobím či obdobím předcházejícím usazení etnicky odlišných komunit;
- silné pouto k danému teritoriu a přírodním zdrojům;
- politický, sociální či ekonomický systém, který je odlišný od zbytku populace obývající dané území;
- jazyk, kultura a víra odlišující se od ostatní společnosti;
- fakt, že tato komunita nezastává ve společnosti dominantní pozici;
- rozhodnutí udržovat a dále šířit své dědictví a systém lišící se od ostatní společnosti.²⁵

Celková populace tzv. původního obyvatelstva v současné době čítá přibližně 370 milionů osob a jejich domovem je 70 států světa.²⁶ I přestože v těchto zemích tvoří tzv. původní obyvatelstvo zpravidla minoritní skupinu obyvatel, nelze jejich existenci opomíjet. Skupinu tzv. původního obyvatelstva tvoří především obyvatelé tropických a subtropických oblastí, avšak výše zmíněné charakteristiky splňuje také sámské obyvatelstvo, jakožto původní obyvatelstvo Skandinávského poloostrova a velké části Ruska.

²⁵ *Indigenous Peoples, Indigenous Voices: Factsheet*. [online]. un.org [cit. 4. března 2020]. Dostupné na <https://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/5session_factsheet1.pdf>.

²⁶ Tamtéž.

Vzhledem ke skutečnosti, že nejdůležitějším předpokladem pro existenci a prospívání původních obyvatel v je pro toto obyvatelstvo půda nezbytným atributem, jsou v této kapitole uvedena východiska, za kterých je možné bezproblémové soužití tzv. původního obyvatelstva tvořícího minoritu a ostatního majoritního obyvatelstva. Právě půda a ostatní přírodní zdroje se tak často stávají místem svárů mezi původním obyvatelstvem na jedné straně a zájmy států či ostatního obyvatelstva na straně druhé.

Společně s růstem světové populace a technologickým rostou také požadavky na uspokojení potřeb lidstva, především pak roste poptávka po dodávkách energie a využití jiných přírodních zdrojů. Dle predikce International Energy Agency by se poptávka po elektrické energii měla do roku 2040 zvýšit o celých 37 % v porovnání s poptávkou zaznamenanou v roce 2014. Je tedy zřejmé, že se některé země světa pokusí zvýšit svou aktivitu při čerpání nejen energie z přírodních zdrojů. Lze tedy předpokládat, že z pohledu států bude nutné začít využívat dosud spotřebou nedotčené přírodní zdroje. Problematikou tohoto postupu však je, že některé doposud nevyužívané přírodní zdroje se nachází na území obývaném tzv. původním obyvatelstvem, tedy populací, která je často etnicky odlišná od zbytku populace státu a vytváří tak minoritu.²⁷ Mnohé studie poukazují právě na problematiku využívání přírodních a nerostných zdrojů nacházejících se na území obývaném skupinou obyvatelstva lišící se etnicky od obyvatelstva majoritního. Je patrné, že záležitosti týkající se využívání přírodních a nerostných zdrojů nacházejících se na těchto územích vzbudí řadu protichůdných názorů na to, zda a jak tyto zdroje využít, přičemž podoba vyjádření může být rozdílná, od drobných protestů až po násilí s použitím zbraní, a to jak v rozvinutých zemích, tak také v zemích méně rozvinutých.²⁸ Je tedy na vládě dané země, jak k problematice využití těchto zdrojů přistoupí. Může se tak jednat o přímé zákazy či moratoria těžby či o reformu již existujících právních předpisů a odpovědných institucí. Důležitá je však snaha o vybalancování zájmů jednotlivých uživatelů půdy. Pokud jsou však rozdíly mezi jednotlivými názorovými póly příliš velké a shoda je tak nemožná, může konflikt přetrvávat.²⁹

²⁷ KENNEDY, Amanda. *Environmental Justice and Land Use Conflict: The governance of mineral and gas resource development*. 1. vydání. Londýn: Routledge, 2017, s. 1.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Tamtéž, s. 3.

Zároveň je také nutné stanovit pravidla, při jejichž splnění lze hovořit o rovnoprávnosti majoritního obyvatelstva a obyvatelstva tvořícího v daném státě etnickou minoritu v případech, kdy se rozhoduje o využití přírodních a nerostných zdrojů na území obývaném osobami příslušícími k etnické minoritě. Dle Amandy Kennedy se jedná o následující kritéria:

- plánovaná rozhodnutí musí být adekvátně oznámena;
- musí být zajištěna dostupnost informací, včetně postupu, jakým bude rozhodnutí přijato, stejně tak musí být zajištěna jeho efektivita (rozhodnutí musí být provedeno ve správném čase, musí být finančně dostupné a jednoduše přístupné);
- během rozhodovacího procesu musí být zúčastněné strany dostatečně konzultovány;
- musí být zajištěn přístup k nezávislým a nestranným kontrolním orgánům, před kterými je možné zpochybnit průběh rozhodovacího procesu;
- široký výklad stálých pravidel pro přístup k soudům a tribunálům a možnost napadnout před nimi rozhodnutí související s životním prostředím.³⁰

Dále je také nutné vzít v potaz fakt, že samotný nedostatek spravedlnosti v průběhu procesu přijímání důležitých rozhodnutí je sám o sobě zdrojem nerovnoprávnosti stran. Splněním procedurálních podmínek přijetí rozhodnutí je tak předpokladem k úspěšnému a efektivnímu rozhodnutí.³¹

Jak vyplývá z mnohých studií, jež se vztahují k problematice těžby přírodních zdrojů (včetně nekonvenčního plynu), problémy v oblastech tradičně obývaných původním obyvatelstvem se v posledních letech objevily v mnohých komunitách a vytváří tak tlak na formování nových pravidel, jakými bude možné s těmito zdroji zacházet. Tyto konflikty tak odhalují střety zájmů a obav, které přesahují jejich věcné důsledky. Na těchto sporech je možné sledovat nejen zda a v jakém měřítku má původní obyvatelstvo možnosti účasti na účast v rozhodovacím procesu, ale také způsob, jakým je s těmito komunitami během rozhodovacího procesu zacházeno a zda je kladen důraz také na jejich blahobyt a prosperitu i přes to, že způsob života těchto původních komunit se podstatně liší od způsobu, jakým žije majoritní obyvatelstvo daného státu.³²

³⁰ Tamtéž, s. 9.

³¹ Tamtéž.

³² Tamtéž, s. 17.

Je možné konstatovat, že půda a přírodní zdroje jsou nedílnou součástí života původních obyvatel. Bez půdy a přírodních zdrojů by komunity původních obyvatel v dnešní době nemohly existovat, neboť jejich způsob života je úzce napojen právě půdu a přírody zdroje. Zároveň však komunity původních obyvatel obývají území příslušící některému z dnešních států. Ze strany státu tak musí být zajištěna dostatečná ochrana práv těchto obyvatel tak, aby nedošlo k zániku těchto komunit. Tato ochrana práv může pro některé státy znamenat zřeknutí se využívání přírodního bohatství nacházející se na územích obývaných původními obyvateli, což je, především z ekonomického hlediska, pro některé státy náročné. Pokud již k užívání těchto přírodních zdrojů dojde či má dojít, je nutné, aby státy při svém rozhodování postupovaly v souladu s kritérii Amandy Kennedy. Kromě samotné nejednotné charakteristiky při určování, které z komunit je možné řadit mezi tzv. původní obyvatelstvo, je také značně problematické vymezení konkrétních požadavků těchto obyvatel.

Stejně jako v případě určování charakteristických znaků a pokusů o definici pojmu původní obyvatelé, také v případě formulace obecných požadavků existují různé varianty dle toho, která organizace toto původní obyvatelstvo zastupuje a jakou činnost konkrétně vyvíjí. Již zmíněné hnutí Amnesty International definuje požadavky původních obyvatel vůči svrchovaným státům, jejichž území obývají pomocí následujících čtyř cílů:

- efektivní konzultace před provedením rozhodnutí, které se této skupiny obyvatelstva týká a také získání tzv. svobodného, včasného a informovaného souhlasu (*Free, prior and informed consent, FPIC*) v rozhodnutích, které se tzv. původních obyvatel bezprostředně týkají;
- zachování podmínek pro udržení odlišné kultury tzv. původních obyvatel;
- zajištění dodržení zákazu diskriminace a hrozby genocidy;
- zajištění bezpečného přístupu k přírodním zdrojům, které jsou nepostradatelné pro blahobyt tohoto obyvatelstva společně s možností zachování jejich vlastního způsobu života.³³

³³ *Indigenous Peoples*. [online]. Amnesty International [cit. 4. března 2020]. Dostupné na <<https://www.amnesty.org/en/what-we-do/indigenous-peoples/>>.

Další z organizací, jež se zabývá postavením původních obyvatel v majoritní etnické odlišné oblasti je také organizace nesoucí název If Not Us Then Who?. Tato organizace se primárně zabývá ochranou práv původních obyvatel, jejichž domovem je les. Požadavky původních obyvatel tato organizace definuje následovně:

- uznání práva na půdu, teritorium a přístup ke zdrojům;
- souhlas;
- nulové násilí;
- přímé financování;
- zachování znalostního dědictví předků.³⁴

Organizací, jež definuje požadavky původního obyvatelstva nejextenzivněji z výše zmíněných je organizace Forest Peoples Programme. Tato organizace se zabývá především ochranou původních obyvatel, jejichž domovem a zdrojem obživy je les. I přestože hlavním zaměřením této organizace je obyvatelstvo, jež obývá tropický a subtropický les, činnost této organizace se dotýká také části sámského obyvatelstva. Část populace obývá výhradně lesní porosty skandinávského poloostrova, především v oblasti středního Švédska, a nese tak výstižné označení *Skogsamerna*, lesní sámové. V krátkosti je možné definovat požadavky stanovené touto organizací následovně:

- svobodný, včasný a informovaný souhlas (*Free, prior and informed consent, FPIC*);
- sebeurčení;
- rovnoprávnost pohlaví;
- pozemková práva.³⁵

Výše zmíněné požadavky definované organizací Forest Peoples Programme vychází z výroční zprávy za rok 2018 vydané v červnu 2019. Detailní soupis požadavků lze také nalézt v dokumentech připravovaných před každou z konferencí týkající se práv tzv. původního obyvatelstva. V zásadě je ale možné konstatovat, že požadavky stanovené pro konkrétní konference reflektují již výše zmíněné požadavky původních obyvatel.³⁶

³⁴ *Indigenous Demands*. [online]. If Not Us Then Who [cit. 4. března 2020]. Dostupné na <<https://ifnotusthenwho.me/about/demands/>>.

³⁵ *Guiding Principles*. [online]. Forest Peoples Programme [cit. 4. března 2020]. Dostupné na <http://www.forestpeoples.org/sites/default/files/documents/FPP_AnnualReport_2018_web.pdf>.

³⁶ *Summary of Indigenous People's Demands for UNFCCC CoP20, Lima, Peru*. [online]. Forest Peoples Programme [cit. 5. března 2020]. Dostupné na <<http://www.forestpeoples.org/en/topics/un-framework-convention-climate-change-unfccc/news/2014/12/summary-indigenous-people-s-demand>>.

Ze zmíněných výčtů konkrétních požadavků jednotlivých organizací angažujících se v otázkách práv tzv. původních obyvatel je patrné, že i přestože se tyto požadavky organizací od organizace liší, je zde možné nalézt několik požadavků společných pro všechny výše zmíněné organizace. Jedná se tak především o konzultaci těchto obyvatel v otázkách využití přírodních zdrojů nacházejících se v oblastech, které jsou jimi obývány (tzv. FPIC), právo na sebeurčení a také právo užívat přírodní zdroje a půdu dané lokality. Výjimkou v tomto není ani Švédsko. Zde se tato problematika týká především lokalit, kde je přítomno původní obyvatelstvo etnických Sámů a požadavků Švédska na umožnění využívání přírodních zdrojů, které tato minoritní skupina využívá ke své obživě či využívání přírodních zdrojů, které sice ke své obživě Sámové nevyužívají, nicméně se tyto zdroje nachází na jimi obývaném území, například možnost těžby nerostných zásob. Z hlediska státu se tak jedná o ekonomicky lukrativní lokalitu a příležitost získat prostředky právě těžbou těchto nerostných surovin či využíváním dalších přírodních zdrojů.

Z hlediska splnění definičních znaků tzv. původního obyvatelstva je možné v případě sámské minority konstatovat následující: je zde prokázáno souvislé spojení mezi současnými příslušníky této minoritní skupiny a obyvateli, kteří obývali Skandinávský poloostrov před příchodem germánských kmenů, jež jsou předky současného majoritního obyvatelstva; existuje taktéž silné spojení mezi touto skupinou obyvatel a přírodními zdroji, na nichž prakticky závisí jejich tradiční způsob obživy; tato skupina se odlišuje jazykově i kulturně od majoritní, původně germánské, společnosti svým jazykem a svou kulturou a vírou; je zde také přítomen odlišný společenský systém; dále také byla tato skupina obyvatel v minulosti diskriminována a vyloučena z participace na jakémkoliv rozhodování a to i přes to, že se jí toto rozhodnutí přímo dotýkalo; a v neposlední řadě lze také konstatovat, že je zde přítomno rozhodnutí tuto kulturu i nadále udržovat a dále předávat dědictví novým generacím. Lze tedy konstatovat, že výše uvedené charakteristické znaky tzv. původního obyvatelstva jsou naplněny.

3. Sámská národní minorita ve Švédsku

Sámskou národní minoritu a její příslušníky je obecně možné označit za tzv. původní obyvatelstvo. Z historických pramenů, jako jsou například Tacitovy spisy³⁷ pocházející z prvního století našeho letopočtu, je zjevné, že toto území obývalo obyvatelstvo, které nepříslušelo k žádnému z germánských kmenů. Tyto germánské kmeny, jež jsou předky současného majoritního obyvatelstva ve Švédsku se do Skandinávie dostaly později. Díky tomu je možné Sámy dnes označovat za tzv. původní obyvatelstvo.

Sám, sámská minorita či sámská obec jsou ústředními pojmy diplomové práce týkající se postavení příslušníků sámského obyvatelstva ve Švédsku. Tyto pojmy jsou podrobně rozebrány v této kapitole, a to včetně geografického vymezení území, kde je možné se s touto minoritní skupinou obyvatel setkat. Obyvatelstvo náležící k tzv. sámské národní minoritě obývá rozlehlé teritorium nacházející se na území několika států – Norska, Švédska, Finska a Ruska. V případě Švédska se tak jedná především o severní a střední část země. Teritorium, jež Sámové tradičně obývají je znázorněno na mapě v příloze pomocí obrázku č. 1.

Definice pojmu ‚Sám‘, neboli příslušník sámské národní minority je obsažena především v aktuálním znění první kapitoly §2 zákona o Sámském parlamentu 1992:1433, tzv. *Sametingslagen*. Jedná se tedy o osobu starší 18 let, která sebe sama definuje jako příslušníka sámské národní minority a v jejíž domácnosti se hovoří sámštinou; nebo jejímiž předky či prapředky (ze strany otce či ze strany matky) byly osoby, které používaly sámštinu jako komunikační jazyk v domácnosti; anebo takovou osobu, jejímž předkem je taková osoba, která se aktivně účastní či v minulosti podílela na chodu Sámského parlamentu. Těmto osobám pak náleží hlasovací právo v Sámském parlamentu, tzv. *Sametinget*. Před volbami v roce 2013 se o své hlasovací právo v Sámském parlamentu přihlásilo celkem 8 322 osob.³⁸ V uvedeném vymezení je problematická především otázka identity dané osoby. Tedy to, zda se daná osoba identifikuje jako příslušník sámské národní minority či nikoliv. Zde se nejspíše bude jednat o individuální kombinaci výchovy, rodinného pozadí, ale také zde hraje důležitou roli svobodná volba dané osoby.³⁹ V minulosti bylo pro vymezení pojmu ‚Sám‘ klíčové především vlastnictví sobů a fakt, zda se daná osoba věnuje chovu těchto zvířat či nikoliv. Tak docházelo k odepření volebního práva ve volbách do Sámského

³⁷ TACITUS, Publius C. *Agricola. Anály. Germánia. Histórie*. 1. vydání. Bratislava: Tatran, 1980, s. 68.

³⁸ *Vem är en Same?*. [online]. Samer.se [cit. 17. listopadu 2019]. Dostupné na <<http://www.samer.se/1147>>.

³⁹ Tamtéž.

parlamentu řadě osob, které se sice identifikovaly jako Sámové, avšak neměly požadovaný majetek. Vstupem aktuální právní úpravy v platnost tak došlo k důležité změně. Od roku 1992 je tedy hlavním identifikačním znakem Sámů jejich jazyk, nikoliv vlastnictví.⁴⁰ Narozením do sámské rodiny tak dítě získává, mimo již zmíněného volebního práva v Sámském parlamentu, také další možnosti. Mezi ně patří, například, možnost absolvovat prvních 6 let povinné školní docházky v tzv. sámské škole,⁴¹ jejíž výuka je rozšířena o kulturu, tradice a kulturní dědictví sámské národní minority. Sámská škola také hraje hlavní roli v zachování bilinguality sámských dětí narozených ve Švédsku.⁴²

I přestože ve Švédsku již dlouhou dobu působí řada politických i nepolitických sil, jejichž cílem je, aby sámské obyvatelstvo bylo postaveno na roveň tomu švédskému, z historického hlediska neměli Sámové nikdy ideální postavení.⁴³ Již během vlády Gustava Vasy (1523–1560) se Švédsko snažilo zvýšit svůj vliv v oblastech obývaných Sámy.⁴⁴ Problémy s uchopením začlenění sámské národní minority byly způsobeny jejich odlišným stylem života, především pak kočováním mezi tzv. zimní a letní pastvinou. V územních zákonech z roku 1911 tak můžeme, například, najít informaci, že komunity se nezřizují v oblastech obývaných Sámy a zároveň tedy Sámové nemají právo účastnit se jakýchkoliv obecných voleb.⁴⁵ Tím, že tedy Švédsko nebylo schopno zařadit Sámy do určité oblasti, kde by měli trvalé bydliště, došlo k jejich vyloučení z jakékoliv participace na chodu státu. Tento stav tak měl být napraven vznikem Sámského parlamentu, který by Sámům zajistil možnost účastnit se na politickém chodu státu a jednotně, pomocí svých zástupců, se vyjádřit k otázkám, které se této minority dotýkají.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ *Vem är egentligen same?*. [online]. Latinamerika i Centrum, 2008 [cit. 17. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.lattice.org/sve/cb0810sv.html>>.

⁴² *Skollag (2010:800)*. [online]. Sveriges Riksdag, 2019 [cit. 17. listopadu 2019]. Dostupné na <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800>.

⁴³ ELENIOUS, Lars. *Minoriteterna och språket: språkpolitiken mot samer och finskspråkiga svenskar 1870-1909*. Umeå: Universitet, 1995, s. 32.

⁴⁴ GRANQVIST, Karin. Samerna och den kristna missionen i 1600- talets Sverige. In KVIST, Roger (ed). *Nordiska samehistoriska symposiet (1995: Lövvånger)*. Umeå: Forskningsrapporter från Historiska institutionen, 1995, roč. 1995, č.1, s. 59.

⁴⁵ HAGMAN, Konrad. *Sveriges kommunallagar; förordningarna den 21 mars 1862*. Stockholm: Fröleen & Comp, 1926, s. 2.

Sámská národní minorita má zároveň v dnešním Švédsku výsadní postavení mezi ostatními státem uznávanými národními minoritami. Pouze Sámy je totiž možné považovat zároveň také za tzv. původní obyvatelstvo. Díky tomuto postavení, zakotveném také ve švédské ústavě, mají Sámové právo na uspokojení svých požadavků ve větší míře než ostatní národní minority. Je možné konstatovat, že požadavky sámské národní minority vůči Švédsku, jakožto svrchovanému státu, se nijak neliší od požadavků stanovených mezinárodními organizacemi obecně pro původní obyvatelstvo.

Jedním z důležitých požadavků Sámů vůči Švédsku je právo na sebeurčení a rozhodování o vlastních věcech.⁴⁶ Tento požadavek je také možné vysledovat mezi obecnými nároky ostatních příslušníků tzv. původních obyvatel. Dalším z velmi výrazných požadavků švédských Sámů je výhradní právo na užívání půdy a využívání přírodních zdrojů.⁴⁷ I tento požadavek je možné identifikovat mezi obecnými požadavky ostatních příslušníků tzv. původních obyvatel. Požadavek být konzultován, pokud stát rozhoduje v otázkách, které se Sámů týkají⁴⁸ je dalším z běžných požadavků tzv. původních obyvatel. Tento požadavek byl také několikrát definován jednotlivými mezinárodními organizacemi a hnutími. Jedná se tedy o tzv. FPIC – svobodný, včasný a informovaný souhlas s plánovaným rozhodnutím projevený původními obyvateli v případě, že se jich toto rozhodnutí bezprostředně dotýká. Požadavky Sámské národní minority obývající severní oblast Švédska se tak nijak zásadně neliší od požadavků, které jsou stanoveny mezinárodními organizacemi a hnutími pro všechny tzv. původní obyvatele.

Dalším z pojmů podstatných pro problematiku postavení sámské národní minority je pojem sámská obec. Sámské obce, tzv. sameby jsou pravděpodobně nejdůležitější organizační jednotkou z hlediska sámské národní minority. Příslušností k nim získávají Sámové nejen specifické postavení, ale také specifická práva garantovaná švédskými zákony. Příslušnost k dané sámské obci, vzhledem ke způsobu života Sámů, zčásti nahrazuje koncept trvalého bydliště tak, jak je standardně aplikován nejen ve Švédsku, ale také v ostatních zemích.

⁴⁶ JOHANSSON, Peter. *Samerna – ett ursprungsfolk eller en minoritet? En studie av svensk samepolitik 1986–2005*. Göteborg: Akademisk avhandling för filosofie doktorsexamen, 2008, s. 67.

⁴⁷ LUNDMARK, Lennart. *Stulet land: svensk makt på samisk mark*. Stockholm: Ordfront, 2010, s. 106.

⁴⁸ FORSGREN, Rebecka. *Free, prior and informed consent: En rättslig analys av förslaget till en ny ordning för konsultation med det samiska folket genom Ds 2017:43*. Umeå: Umeå universitet, 2019, s. 38.

Jedním z těchto práv je právo žít se chovem sobů. To je ve Švédsku vyhrazeno pouze příslušníkům sámské národní minority. Pro výkon tohoto způsobu obživy je však nutné, aby daná fyzická osoba byla také členem tzv. sámské obce, která takto se živící osoby zastupuje. Ve švédsku tento způsob obživy takto vykonává pouze přibližně deset procent všech příslušníků sámské národní minority.⁴⁹ I přestože by pojmenování sámská obec mohlo vést k představě o existenci sámských vesnic na území Švédska, je tímto pojmem označována právnická osoba, která zastupuje jednotlivé příslušníky sámské národní minority. Jedná se tedy o samostatnou ekonomickou a administrativní jednotku s vlastními rozhodovacími pravomocemi.⁵⁰ Díky tomu, že pod danou sámskou obec spadá území, na kterém je provozován chov sobů, je nutné, aby toto území kopírovalo hranice, kudy sobi migrují mezi svou zimní a letní pastvinou.⁵¹

Aktuálně ve Švédsku existuje celkem 51 sámských obcí, které splňují zákonné definiční znaky obsažené v zákoně o chovu sobů č. 199:36 ve znění platném po jeho novele v roce 2018. Z celkového počtu 51 lze dále odlišit několik typů sámských obcí. První a nejpočetnější skupinou jsou tzv. obce horských Sámů (Fjällsamebyar), kterých je nyní registrováno celkem 33. Druhou, méně početnou skupinou, jsou obce lesních Sámů (Skogssamebyar). Těch je aktuálně na území Švédska registrováno 10. Kromě zmíněných dvou typů existuje ještě také celkem osm tzv. koncesních sámských obcí, kde chov sobů provádí pověřené osoby, které nejsou příslušníky sámské národní minority.⁵² Geografické území, jež přísluší dané sámské obci je následně dvojího typu: sezónní a celoroční. Zatímco na celoročním území je možné provozovat chov sobů celoročně, na území sezónním jej lze provozovat pouze mezi 1. říjnem a 30. dubnem.⁵³

⁴⁹ *Samebyn organiserar renskötsekn.* [online]. Samer.se [cit. 24. ledna 2020]. Dostupné na <<http://www.samer.se/samebyn>>

⁵⁰ *Kontaktuppgifter till Sveriges samebyar.* [online]. Sametinget [cit. 24. ledna 2020]. Dostupné na <<https://www.sametinget.se/samebyar>>.

⁵¹ *Samebyn organiserar renskötsekn.* [online]. Samer.se [cit. 24. ledna 2020]. Dostupné na <<http://www.samer.se/samebyn>>.

⁵² *Kontaktuppgifter till Sveriges samebyar.* [online]. Sametinget [cit. 24. ledna 2020]. Dostupné na <<https://www.sametinget.se/samebyar>>.

⁵³ *Samebyn organiserar renskötsekn.* [online]. Samer.se [cit. 24. ledna 2020]. Dostupné na <<http://www.samer.se/samebyn>>.

3.1. Národní a nadnárodní organizace tvořené výhradně Sámy

Z historického hlediska jsou sámové jsou na území dnešního Švédska, Norska, Finska a Ruska přítomni od nepaměti. Postoj těchto států k obyvatelstvu, které je dnes označováno za tzv. národní minoritu se ze strany států v průběhu let vyvíjel. Je tedy možné vysledovat tendenci vývoje počínající diskriminací těchto obyvatel. Tuto diskriminaci se státy snaží odstraňovat a dochází tak k postupnému zakotvování jednotlivých práv Sámů do zákonů a dalších předpisů, a to včetně například práva na rozhodování o vlastních věcech či možnost sdružovat se do různých národních a nadnárodních organizací.

Existence sámských organizací je důležitá z hlediska posilování jejich vlivu na švédskou politickou scénu, ale také na mezinárodní dění týkající se této národní minority. Nadnárodní organizace mohou být konzultovány ze strany ostatních mezinárodních organizací, jako je například OSN, národní organizace taktéž ze strany dalších národních orgánů. Vzhledem k možnosti posilování vlivu sámské národní minority na švédskou politickou scénu právě prostřednictvím těchto organizací jsou shrnuty v současné době nejvýraznější organizace.

Okamžiky důležité pro současné organizace se odehrávaly v období po druhé světové válce. V období následujícím po prvním norsk-švédském sámském setkání organizovaném Elsou Laulou Renberg v roce 1917 se v obou zemích postupně začaly vyvíjet tendence spějící až k založení politických organizací. V padesátých letech 20. století tak došlo ke vzniku organizace zajišťující spolupráci sámských národních minorit právě ve Švédsku a v Norsku – Sámiráđđi, Sámské rady.⁵⁴

Sámiráđđi, česky Sámská rada, je mezinárodní nevládní organizace propojující na mezinárodní úrovni sámské organizace ve Finsku, v Rusku, Norsku a Švédsku. Byla založena v roce 1956 s cílem aktivně se zabývat problematikou týkající se sámské národní minority ve zmíněných státech. Je také jednou z nejstarších organizací zabývajících se ochranou práv původního obyvatelstva. Práce Sámské rady je tak založena primárně na rozhodnutích, stanoviscích, deklaracích a politických programech připravovaných pro Sámskou konferenci.⁵⁵ Primárním cílem Sámské rady je především podpora práv a zájmů sámských národních minorit. Dalším z hlavních cílů Sámské rady je podporovat pocit spřízněnosti napříč různými skupinami sámského obyvatelstva, zajistit, aby sámský hlas byl slyšen a snaha o dosažení zavedení

⁵⁴ HENRIKSEN, John B. Saami Parliamentary Co-Operation. An Analysis. Kodaň: IWGIA, 1999, s. 27.

⁵⁵ About Saami Council. [online]. Sami Council, 2019 [cit. 19. ledna 2020]. Dostupné na <<http://www.saamicouncil.net/en/about-saami-council/>>.

odpovídající legislativy ve všech státech, která zajistí Sámům kulturní, politická, ekonomická a sociální práva. Sámská rada se také účastní mezinárodních událostí týkajících se ochrany práv původních obyvatel, lidských práv a ochrany arktického životního prostředí.⁵⁶ Sámská rada se schází přibližně dvakrát do roka, aby diskutovala aktuální otázky týkající se práv a kultury nejen sámských národních minorit, ale také ostatního původního obyvatelstva.⁵⁷

Hlavním orgánem Sámské rady je Výkonná rada, tvořená prezidentem a třemi viceprezidenty. Ve výkonné radě zasedají zástupci všech dotčených států, a to vždy jeden zástupce z každého státu, tedy Ruska, Finska, Švédska a Norska. Prezident je volen vždy na období dvou let s možností jednoho opakování. Výkonná rada pak jako celek plní cíle vytyčené Sámskou radou a stará se o průběžnou agendu Sámské rady, která vyvstane mezi jednotlivými plenárními zasedáními Sámské rady. Výkonná rada se vždy při svých jednání snaží dosáhnout jednomyslného konsensu. Pokud to není možné, předkládá problematiku k jednání plénu Sámské rady.⁵⁸

Pravděpodobně nejvýraznějším prvkem Sámské rady je tzv. Sámské konference, která již od založení Sámské rady slouží jako plénum pro diskusi týkající se konkrétní podoby strategií a jednotných postojů Sámské rady. První z těchto pravidelných konferencí proběhla ve dnech 31. srpna – 3. září 1953 ve švédském Jokkmokku. Právě na této konferenci byla vytvořena pracovní skupina, jejímž úkolem bylo připravit podobu budoucí Sámské rady. Ta samotná byla oficiálně založena na následující Sámské konferenci, konané 18. srpna 1956 v norském Karasjoku.⁵⁹ Sámská rada během posledních více než padesáti let vytvořila důležitý a relevantní hlas pro všechny příslušníky sámské národní minority, bez rozdílu státní příslušnosti. Spojila tak etnicky příbuzné obyvatelstvo, které se v současnosti nachází na území čtyř států. Pozice Sámské rady jakožto mezinárodní organizace je poměrně silná. I přestože nemalou roli hrají Sámské parlamenty fungující v jednotlivých zemích, Sámská rada vytvořila fórum pro diskusi nejzávažnějších problémů a otázek na mezinárodní úrovni. Takto vzniklé fórum je nevládní mezinárodní organizací, nepodléhá tedy aktuálním politickým tendencím v jednotlivých státech

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Executive Board. [online]. Sami Council, 2016 [cit. 19. ledna 2020]. Dostupné na <<http://www.saamicouncil.net/en/organization/executive-board>>.

⁵⁹ *Saami Conference*. [online]. Sami Council, 2016 [cit. 19. ledna 2020]. Dostupné na <<http://www.saamicouncil.net/en/organization/saami-conference/>>.

a vytváří tak již zmiňovaný silný hlas sámské národní minority jako celku v mezinárodním prostoru.⁶⁰

3.2. Politická participace příslušníků sámské národní minority

Další z výrazných institucí je Sámský parlament. Sámský parlament, švédsky *Sametinget*, byl založen v roce 1993 na základě zákona 1992:1433 o Sámském parlamentu,⁶¹ jakožto organizace, jejímž účelem je zlepšit postavení švédských Sámů, coby původního obyvatelstva Švédska. Cílem této organizace je nejen zajistit Sámům možnost kolektivně se vyjádřit k otázkám, které se jich bezprostředně týkají, ale také zaručit této národní minoritě zachování a rozvoj jejich vlastní kultury a způsobu života.⁶²

I přes všechny snahy na sjednocení Sámů, jakožto původního obyvatelstva Švédska, je však i nadále patrné vnitřní rozdělení sámské minority – na Sámy, jejímž zdrojem obživy je chov sobů a Sámy, kteří se žíví jinými způsoby. Toto rozdělení bylo způsobeno švédskou státní politikou 19. století podstatně diskriminující příslušníky sámské národní minority, stopy této politiky jsou však patrné i dnes. Koncem 19. století však lze pozorovat snahy ze strany švédského státu na zlepšení celkové pozice původního obyvatelstva. V roce 1977 bylo zákonem potvrzeno, že Sámové mají ve Švédsku status původního obyvatelstva. Následně pak o 15 let později, v roce 1992 byl zákonem zřízen Sámský parlament a v neposlední řadě pak bylo v roce 2011 zákonem potvrzeno, že Sámové mají nejen status původního obyvatelstva, ale došlo také k zákonnému zakotvení jejich politických a kulturních práv.⁶³ Přesné cíle a úkoly Sámského parlamentu je pak možné nalézt v zákoně o Sámském parlamentu z již zmiňovaného roku 1992, konkrétně pak v §1. Mezi ně patří právo rozhodnout o rozdělení státních příspěvků a dalších prostředků, které jsou shromážděny v tzv. Sámském fondu (*Samefonden*), jmenovat představitele Sámské školské rady či informovat o sámských záležitostech a potřebách.⁶⁴

⁶⁰Tamtéž.

⁶¹ *Sametingslag (1992:1433)*. [online]. Karnov Group, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://open.karnovgroup.se/jordbruk-jakt-och-fiske/SFS1992-1433>>.

⁶² *Folkvalt organ och myndighet*. [online]. Sametinget, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.sametinget.se/bakgrund>>.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ *Sametingslag (1992:1433)*. [online]. Karnov Group, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://open.karnovgroup.se/jordbruk-jakt-och-fiske/SFS1992-1433>>.

Sámský parlament ve Švédsku má dvojí roli. Zaprvé se jedná o organizaci, jejímž zřizovatelem je stát, tedy o státní organizaci se státními zaměstnanci. Zadruhé se zároveň jedná o organizaci, jejíž hlavní představitelé jsou voleni v demokratických volbách občany, kteří k takovéto volbě splní nezbytné požadavky stanovené speciálním zákonem. Zároveň však Sámský parlament nedisponuje žádnou samorozhodovací pravomocí, může se však podílet na rozhodnutích švédského Riksdagu, a to jako odborná poradní organizace ve věcech, které se sámské národní minority bezprostředně dotýkají.⁶⁵ Jedním z důvodů, proč byl Sámský parlament založen, byla vize vytvoření organizace, která by měla dostatečný mandát k tomu, aby zastupovala příslušníky sámské národní minority při jednání státu, která se této minority dotýkají. Sámská minorita tak získala možnost se pomocí svých zástupců účastnit rozhodování státu. Sámský parlament také slouží jako instituce posilující Sámskou identitu a dává tak prostor pro aktivní politickou participaci.⁶⁶ Díky vytvoření tohoto prostoru pro politickou participaci Sámů byl umožněn postupný vznik jednotlivých sámských politických stran.

Sámské politické strany je obecně možné označit za pomyslnou podmnožinu sámských politických organizací. Sámské politické strany je tak možné považovat nejen za pomyslné centrum moci sámské národní minority, ale také za původ vnímání postavení sámské národní minority ve Švédsku ze strany samotných Sámů. Toto subjektivní vnímání vlastního postavení se odráží v cílech jednotlivých politických stran. Sámské politické strany, jak již název napovídá, mohou být ve Švédsku složeny pouze z příslušníků sámské národní minority, kteří splní formální zákonné požadavky potřebné k možnosti pasivní politické legitimace. Tito příslušníci sámské národní minority angažující se na sámské politické scéně jsou poté voleni ve volbách do Sámského parlamentu systémem. Volby do švédského Sámského parlamentu probíhají od roku 1993 každý čtvrtý rok a účastní se jich pouze sámské politické strany. Zvolení političtí zástupci pak reprezentují sámskou národní minoritu při rozhodování ve švédském národním parlamentu, Riksdagu, a mají tak moc ovlivnit jeho rozhodnutí. Ve volbách do Sámského parlamentu se volí celkem 31 zástupců, kteří utvoří tzv. plénium. Plénium poté ze svého středu zvolí představenstvo, tzv. *Styrelse*, předsedu představenstva, tzv. *Styrelseordförande*, prezídium (*Presidium*) a mluvčího (*Talman*).⁶⁷ Zúčastnit se voleb do Sámského parlamentu je možné buď osobně v den voleb, anebo prostřednictvím

⁶⁵ *Folkvalt organ och myndighet*. [online]. Sametinget, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.sametinget.se/bakgrund>>.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ *Sametingetsval vart fjärde år*. [online]. Sametinget, 2018 [cit. 17. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.sametinget.se/val>>.

korespondenčního hlasu.⁶⁸ Následně jsou během jednoho týdne bezprostředně následujícího po volbách do Sámského parlamentu sečteny všechny hlasy.⁶⁹ Nejdříve jsou sečteny preferenční hlasy. Takto zvolený kandidát musí získat minimálně 5 % počtu hlasů strany, za kterou kandiduje, nejméně se však musí jednat o 25 hlasů. Historicky jsou preferenční hlasy udělené při volbách do Sámského parlamentu velmi důležité. Přibližně 80 % hlasů, které kandidující strany získaly při volbách do Sámského parlamentu v roce 2013 byly hlasy preferenční.⁷⁰

Možnost účasti ve volbách do Sámského parlamentu je ve Švédsku vyhrazena pouze příslušníkům sámské národní minority, a jak již bylo zmíněno, jedná se o proces, který se skládá, na rozdíl od voleb do národních parlamentů, z několika kroků. Podmínky pro zapsání do seznamu oprávněných voličů obsažené v §2 zákona *Samatingslagen* tak splní pouze ten, kdo se narodil do sámské rodiny a jako Sám se také identifikuje.⁷¹ Hlavním rozdílem mezi volbami do Sámského parlamentu a do parlamentu národního je tak právě povinnost nejdříve požádat o registraci do seznamu oprávněných voličů. Tento krok volby do národního parlamentu nevyžadují a oprávněným voličem je každý občan či držitel povolení k dlouhodobému pobytu starší 18 let.⁷² Nově je také možné se do seznamu oprávněných voličů registrovat také online pomocí formuláře na webu Sámského parlamentu *Sametinget.se*.⁷³ I přestože je nutné se před samotným uskutečněním voleb registrovat, počet registrovaných voličů stabilně roste. Následující tabulka zobrazuje vývoj volební účasti v jednotlivých letech, přičemž procento volební účasti je sledováno od roku 2005.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ *Sametingetsval*. [online]. Samer [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<http://www.samer.se/1107>>.

⁷⁰ *Idag börjar rösträkningen – så här delas mandatet ut*. [online]. Sverigesradio, 2017 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2327&artikel=6704484>>.

⁷¹ *Sametingslag (1992:1433)*. [online]. Karnov Group, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://open.karnovgroup.se/jordbruk-jakt-och-fiske/SFS1992-1433>>.

⁷² *Rösträtt och röstlängd*. [online]. Val [cit. 17. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/att-rosta/vem-har-rostratt/rostratt-och-rostlangd.html>>.

⁷³ *Digital anmällan till röstlängden*. [online]. Sametinget [cit. 17. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.sametinget.se/123011>>.

Tabulka 1 Volební účast ve volbách do Sámského parlamentu

Rok	Počet registrovaných voličů	Volební účast
1993	5390 ⁷⁴	Nesledováno
2001	6271 ⁷⁵	Nesledováno
2005	7180 ⁷⁶	62, 90 % ⁷⁷
2009	7812 ⁷⁸	59, 20 % ⁷⁹
2013	8327 ⁸⁰	54, 40 % ⁸¹
2017	8776 ⁸²	57,68 % ⁸³

Počet registrovaných voličů však nevyjadřuje celkovou volební účast, neboť je poměrně častým jevem, že i přes to, že se oprávnění voliči předem registrují, k samotným volbám, konaným o několik měsíců později, se nedostaví. Zmíněná procenta volební účasti se mohou zdát vysoká, nicméně v porovnání s volební účastí naměřenou při volbách do švédského Riksdagu v posledních letech je účast ve volbách do Sámského parlamentu tradičně stále nižší. Zatímco ve volbách do Sámského parlamentu se nepodařilo překročit hranici 80 % účasti oprávněných voličů, ve do švédského Riksdagu je tato hranice překračována standardně. Namátkou lze uvést volební účast ve volbách do Riksdagu v roce 2002, kdy bylo dosaženo

⁷⁴ *Sametingetsval*. [online]. Samer [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<http://www.samer.se/1107>>.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ *Valresultat 2005*. [online]. Valmyndigheten [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/valresultat/sametinget/2005.html>>.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ *Sametingetsval*. [online]. Samer [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<http://www.samer.se/1107>>.

⁷⁹ *Valresultat 2009*. [online]. Valmyndigheten, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/valresultat/sametinget/2009.html>>.

⁸⁰ *Valresultat 2013*. [online]. Valmyndigheten, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/valresultat/sametinget/2013.html>>.

⁸¹ Tamtéž.

⁸² *Valresultat 2017*. [online]. Valmyndigheten, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/valresultat/sametinget/2017.html>>.

⁸³ Tamtéž.

celkem 80,11 %, ⁸⁴ v roce 2006 se jednalo o 81,99 %, ⁸⁵ v roce 2010 o 84,63 %, ⁸⁶ v roce 2014 o 85,81 % ⁸⁷ a v posledních volbách v září roku 2018 87,18 %.⁸⁸

Takto poměrně nízká účast registrovaných voličů ve volbách do Sámského parlamentu může být způsobena několika faktory. Zaprvé se může jednat o nechuť účastnit se komunitního života sámské národnostní menšiny, zde je však otázkou, zda takovéto příslušníky národní minority nalezneme mezi registrovanými voliči. Je pravděpodobné, že takto naladěné příslušníky sámské minority nutnost se předem k volbám registrovat odradí, a tudíž se ani k následným volbám do Sámského parlamentu nedostaví. Zadruhé podstatnou roli poměrně nízké volební participace může způsobovat fakt, že volební období Sámského parlamentu nekopíruje volební období švédského Riksdagu. Volby se tak nekonají ani ve stejném roce. Pro příslušníky sámské národní minority to tak účast ve volbách do Sámského parlamentu znamená nejen administrativní zátěž v podobě registrace k volbám několik měsíců předem, ale také nutnost dostavit se navíc ve stanovený den (a čas) k volbám či zajistit svou účast ve volbách pomocí korespondenčního hlasu. Již samotná existence Sámského parlamentu, tedy instituce z části volené sámskou národní minoritou a zčásti zřízené jako státní orgán, vyjadřuje souhlasné stanovisko Švédska s existencí práv specifických pro tuto národní minoritu. Pro Sámy se tak jedná o možnost mít vliv na rozhodování státu, které se jich bezprostředně týká tak, jak tuto možnost vlivu popisuje ve své teorii Margret Carstens.

⁸⁴ *Valresultat 2002*. [online]. Valmyndigheten, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/valresultat/riksdag-landsting-och-kommun/2002.html>>.

⁸⁵ *Valresultat 2006*. [online]. Valmyndigheten, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/valresultat/riksdag-landsting-och-kommun/2006.html>>.

⁸⁶ *Valresultat 2010*. [online]. Valmyndigheten, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/valresultat/riksdag-landsting-och-kommun/2010/valresultat.html>>.

⁸⁷ *Valresultat 2014*. [online]. Valmyndigheten, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/valresultat/riksdag-landsting-och-kommun/2014/valresultat.html>>.

⁸⁸ *Valresultat 2018*. [online]. Valmyndigheten, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/valresultat/riksdag-landsting-och-kommun/2018/valresultat.html>>.

Tabulka 2 Hlavní sámské politické strany a jejich cíle

Název politické strany	Počet mandátů ⁸⁹	Cíle politické strany
Guovssonásti	7	<ul style="list-style-type: none"> • Zajistit všem Sámům přístup k přírodním zdrojům nezbytným pro jejich tradiční způsob života.⁹⁰
Jakt – och fiskesamerna	11	<ul style="list-style-type: none"> • Zajistit práva Sámů na využívání přírodních zdrojů potřebných k jejich tradičnímu způsobu obživy. • Zajistit Sámům vzdělání. • Zvýšit počet učitelů ovládajících některý z dialektů sámštiny a stipendijní podporu nynějších studentů pedagogických oborů náležících k sámské minoritě. • Zachovat a propagovat sámskou kulturu.⁹¹
Sámiid Riikkabellodat	13	<ul style="list-style-type: none"> • Prosazovat demokratické způsoby rozhodování v rámci Sámské komunity i navenek. • Prosazovat rovnoprávnost, bez ohledu na pohlaví, věk, či příslušnost k menšině. • Zajistit udržitelný rozvoj sámské společnosti.⁹²

V Sámském parlamentu je přítomno celkem 9 politických stran. Nejvyšší počet mandátů má strana Sámiid Riikkabellodat. Ta prosazuje především autonomii v rozhodování o vlastních věcech. Tento princip práva na sebeurčení a rozhodování o vlastních věcech popisuje také Margret Carstens ve své teorii. Druhou nejsilnější stranou je strana Jakt – och fiskesamerna usilující o práva na využití přírodních zdrojů a přístup ke vzdělání. Problematika přírodních

⁸⁹ *Sametingets ledamöter*. [online]. Sametinget, 2017 [cit. 24. března 2020]. Dostupné na <<https://www.sametinget.se/politiker>>.

⁹⁰ Stadgar för Guovssonásti. [online]. Guovssonásti [cit. 9. prosince 2019]. Dostupné na <<http://www.guovssonasti.se/Om-oss/Stadgar/>>.

⁹¹ Vår politik. *Jaktochfiskesamerna.se* [online]. [cit. 2019-12-09]. Dostupné na <<http://www.jaktochfiskesamerna.se/startsidea/>>

⁹² Om oss. *Samelandspartiet.se* [online]. [cit. 2019-12-09]. Dostupné na <<http://www.samelandspartiet.se/om-oss/>>

zdrojů a přístupu ke vzdělání je reflektována nejen v teorii Margret Carstens, ale také v pravidelných zprávách Rady Evropy, které jsou v této práci taktéž uvedeny.

Jednou z důležitých překážek v této oblasti je problematika tzv. dvojí role Sámského parlamentu. Ten je na jedné straně demokratickým orgánem, v němž si příslušníci sámské národní minority volí pomocí demokratických voleb své zástupce, na straně druhé se však jedná o státem zřízenou instituci, která na své aktivity čerpá právě ze státního rozpočtu. Je tak předmětem polemiky, nakolik taková instituce dokáže být skutečně nezávislá na mínění státu, jakožto svého zřizovatele a poskytovatele financí a zda je vůbec možné, aby právě na úkor a vůči státu prosazovala zájmy určité skupiny obyvatelstva. I přestože je možné zaznamenat některé úspěchy při prosazování sámských zájmů sámskými politickými organizacemi, je jejich vliv v současné době podstatně omezený a jejich aktivita je tak odsunuta do pozadí politického dění ve Švédsku. Stejně malá pozornost je pak také těmto organizacím věnována ze strany celostátních médií informujících v majoritním jazyce státu, tedy ve švédštině. Výše zmíněné sámské politické organizace, na rozdíl od sámských politických stran, necílí na přímé získání politické moci prostřednictvím účasti ve volbách s potenciální možností zvolení, tvoří důležitou část sámské politické scény jako celku. Tyto organizace tak dávají prostor nejen pro politickou účast příslušníků sámské národní minority, ale také pro ostatní aspekty společenské realizace jednotlivých Sámů. Sámská mládežnická organizace cílí především na mladé Sámy a snaží se tak posilovat jejich pocit sounáležitosti s touto komunitou, a také je motivovat k budoucí politické aktivitě či posilovat jejich zájem v aktuálních otázkách, které se nejen Sámů týkají. Účast a členství v Sámské mládežnické organizaci tvoří předstupeň pro politickou účast jako takovou, zapojení v Sámské královské organizaci či jakékoliv jiné organizaci sdružující příslušníky sámské národní minority. Ve Švédsku existuje v současné době několik sámských organizací, které mají intenci prosazovat zájmy sámské národní minority na politické scéně, a to jak na scéně vnitrostátní, tak také na scéně nadnárodní. Nejvýraznějšími politickými organizacemi je Královské sdružení švédských Sámů a Sámská mládežnická organizace, která sdružuje především mladá Sámy se zájmem o politické dění.

Královské sdružení švédských Sámů (švédsky *Svenska Samernas Riksförbund*, sámsky *Sámiid Riikasearvi*) je nezávislá politická zájmová organizace zaměřující se především na chov sobů a další otázky související s tradičním sámským způsobem obživy a organizací společnosti. Hlavním cílem této politické organizace je v první řadě zajistit a poukázat na práva švédských Sámů, které se pojí s ekonomickými, sociálními, právními, administrativními a kulturními

zájmy. Důraz je přitom kladen především na problematiku spojenou s chovem sobů a zdravý rozvoj. Aktuálně je ve Švédsku evidováno celkem 51 tzv. Sámských obcí, z tohoto počtu je celkem 44 členy také Královského sdružení švédských Sámů.⁹³

Druhou sámskou politickou organizací je organizace Sáminuorra, sámská mládežnická organizace. Tato organizace je politicky a nábožensky nezávislá nevládní organizace spojující především mladistvé příslušníky sámské národní minority ve Švédsku. Jejím cílem je nejen vytvořit prostor pro setkávání mladých Sámů a podpořit tak jejich pocit komunitní sounáležitosti, ale také podporovat kulturní a jazykové aspekty běžného života prostřednictvím zvyšování úrovně angažovanosti mládeže.⁹⁴ I přestože není Sámská mládežnická organizace svázána s žádnou z existujících politických stran, řeší také aktuální politické otázky. Svá stanoviska poté vyjadřuje pomocí článků zpracovaných na konkrétní témata publikovaných v médiích, organizováním či pouhou účastí v různých manifestacích či zasíláním zpráv shrnujících dění v konkrétní oblasti a postoj sámské národní minority k tomu to dění státním institucím. Důležitým aspektem je také spolupráce s ostatními organizacemi sdružujícími tzv. původní obyvatelstvo a s mezinárodními organizacemi.⁹⁵

Pomyslný protipól k sámským politickým organizacím tvoří sámské nepolitické organizace. Tyto organizace tak slouží především k prosazování zájmů sámské národní minority bez vazby na další politickou stranu či politickou organizaci. Dvěma z nejvýraznějších sámských nepolitických organizací působících ve Švédsku jsou Sámské právní sdružení a organizace sdružující Sámy z oblasti Umeå.

První z nich, organizace Samiska Rättsförbundet, česky Sámské právní sdružení, je nepolitická organizace, jejímž hlavním cílem je zajistit, aby s příslušníky sámské národní minority bylo zacházeno v mezích současného právního řádu.⁹⁶ Tato organizace byla založena v roce 2005 na základě kritiky ze strany OSN na adresu Švédska, jejíž hlavní náplní bylo, že se Švédsko nesnaží vyřešit problematiku oblasti soužití sámské národní minority a majoritního švédského obyvatelstva a neřeší také problematiku sámského nároku na užívání půdy

⁹³ *Medlemmar SSR*. [online]. Sámiid Riikkasearvi, 2019 [cit. 22. ledna 2020]. Dostupné na <<https://www.sapmi.se/medlemmar-ssr/>>.

⁹⁴ *Sáminuorra*. [online]. Sáminuorra, 2013 [cit. 22. ledna 2020]. Dostupné na <<http://www.saminuorra.org>>.

⁹⁵ *Vad gör Sáminuorra?*. [online]. Sáminuorra [cit. 24. ledna 2020]. Dostupné na <<http://www.saminuorra.org>>.

⁹⁶ *Förbundet för samiska rättigheter, samisk rättshistoria och historia*. [online]. Samiska rättsförbundet [cit. 7. března 2020]. Dostupné na <<http://www.samirights.org/index.html>>.

a přírodních zdrojů.⁹⁷ Samiska Rättsförbundet je v současné době poradním orgánem Organizace spojených národů, plní tak funkci vnitrostátní, ale také mezinárodní. Na národní úrovni se účastní vyšetřování diskriminace Sámů, která spadá do kompetencí ombudsmana pro diskriminaci (*Diskrimineringsombudsman, DO*). Dále tato organizace patří k těm, se kterými vláda konzultuje svá stanoviska, pokud se plánované rozhodnutí týká právě sámské národní minority.⁹⁸ Druhou z organizací je *Álguogåhtie*, celým názvem *Álguogåhtie – unesamer samverkan*, tedy organizace orientující se na spolupráci Sámů z regionu Umeå, je politicky a nábožensky nezávislá. Jejím cílem je především podpořit jazykový a kulturní rozvoj nářečí Sámštiny nazývané jako Umesamiska. Tato organizace také, mimo jiné, zastupuje Sámy z regionu Umeå při kontaktu se státními institucemi a pomáhá tak minimalizovat jazykovou bariéru, kterou by tito příslušníci národní minority mohli při styku s úřady mít.⁹⁹

I přestože organizace Samiska Rättsförbundet na svých stránkách (www.samirights.org) uvádí, že se snaží vyvíjet nátlak jak na švédskou vládu, tak také na ostatní mezinárodní organizace, aby zlepšila současné, především právní, postavení příslušníků sámské národní minority, nelze na těchto oficiálních stránkách organizace Samiska Rättsförbundet dohledat, jakými konkrétními prostředky je tento nátlak vyvíjen. Stejně tak nejsou dostupné žádné další záznamy konkrétních případů, ve kterých by se tato, poměrně mladá organizace, zapojila do rozhodování švédského Riksdagu v otázkách, které se Sámů bezprostředně týkají. Organizace *Álguogåhtie – unesamer i samverkan* se ve srovnání s předešlou organizací, Samiska Rättsförbundet, jeví být poněkud aktivnějším obhájcem a propagátorem sámské národní minority a také sámské kultury a jazyka, a to nejen umesámského dialektu, ale také sámštiny obecně.

Obecně lze říci, že se postavení příslušníků sámské národní minority podstatně zlepšilo. Uplatňování zákona zaručujícího zákaz diskriminace na základě etnické příslušnosti k některé z národních minorit však stále budí ze strany Sámů ostrou kritiku. Sámština stále není považována za jazyk stejné hodnoty jako švédština, ekonomické zdroje, které stát poskytuje,

⁹⁷ *Historiskt viktiga årtal för samerna*. [online]. Samiska rättsförbundet [cit. 7. března 2020]. Dostupné na <<http://www.samirights.org/historia/index.html>>.

⁹⁸ *Förbundet för samiska rättigheter, samisk rättshistoria och historia*. [online]. Samiska rättsförbundet [cit. 7. března 2020]. Dostupné na <<http://www.samirights.org/index.html>>.

⁹⁹ *Stadgar*. [online]. *Álguogåhtie – unesamer i samverkan* [cit. 7. března 2020]. Dostupné na <<http://umesamiska.nu/om-foreningen/stadgar/>>.

jsou příliš omezené a spouště místních úřadů se tak nedostává personálu, který by ovládal sámštinu a byl schopen s příslušníky sámské národní minority komunikovat právě sámsky.¹⁰⁰

Na jednu stranu je posun v rámci nástrojů a příležitostí, které sámské politické organizace k prosazování svých požadavků mají velmi markantní, na druhou stranu se však nedá říci, že by tato změna měla velký vliv na politickou praxi. V mnohých případech je stále legitimní vyloučit sámskou národní minoritu z možnosti participace na rozhodování ve věcech, které se jí bezprostředně dotýkají. Zároveň tak v běžném životě nedochází k posilování vlivu sámských hnutí, čímž je možnost vlivu této národní minority na rozhodování v, pro ni podstatných, věcech stále marginalizována.¹⁰¹

¹⁰⁰ WESTERGRÉN, Christina, SILVÉN, Eva. *För Sápmi i tiden*. Stockholm: Nordiska museet, 2008, s. 87.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 82-83.

4. Vnější a vnitřní hodnocení švédské politiky vůči Sámům

Teorie zpracované Amandou Kennedy a Margret Carstens uvádí, že je nezbytně nutné, aby jednotlivé státy konzultovaly svá chystaná rozhodnutí, která se bezprostředně týkají tzv. původních obyvatel, a ještě před svým konečným rozhodnutím získaly od těchto obyvatel včasný, informovaný a dobrovolný souhlas (tzv. FPIC). I přestože konkrétně ve Švédsku jsou tato pravidla mnohdy formálně zakotvena, otázkou zůstává jejich dodržování při reálném praktickém rozhodování státu ve věcech týkajících se národních minorit, především pak Sámů.

V následující kapitole je věnován prostor pohledu vnitřního i zvenčí, tedy z perspektivy mezinárodní organizace, která pravidelně hodnotí postavení minoritních skupin obyvatelstva vůči obyvatelstvu majoritnímu nejen ve Švédsku, ale také v dalších evropských i mimoevropských státech, mělo by se tak jednat o hodnocení formulované z objektivního pohledu. Díky těmto objektivním šetřením Rady Evropy je možné zhodnotit rozdíly mezi objektivními hodnoceními ze strany nezávislé organizace a hodnoceními subjektivními ze strany samotných Sámů. Na základě šetření provedeného právě Radou Evropy je následně dána státu možnost se k těmto nálezům vyjádřit. Po zhodnocení vyjádření státu je následně Radou Evropy, resp. komisí tímto úkolem pověřenou, vydána rezoluce, v níž jsou shrnuta jednotlivá problematická místa a doporučeny konkrétní kroky, které by daný stát měl podniknout. Je zde dán také prostor pro zhodnocení pozitivního či negativního vývoje, který se uskutečnil mezi jednotlivými cykly hodnocení. V případě Švédska byly v současné době, tedy do počátku roku 2020, dokončeny celkem 4 cykly, následující, pátý cyklus je očekáván v lednu roku 2021.

4.1. Vnější hodnocení švédské politiky vůči Sámům

Hodnocení vydaná Komisí pro minoritní obyvatelstvo, jejímž zřizovatelem je Rada Evropy pravidelně monitoruje dění a přístup k minoritním skupinám obyvatelstva nejen ve Švédsku. Nabízí tak jedinečný pohled na situaci v dané zemi z pohledu nestranného vnějšího pozorovatele. Díky rezolucím vydávaným pravidelně Radou Evropy monitorujícím současný stav v zemi je možné sledovat, jakým způsobem se vyvíjí postavení a vliv jednotlivých národních minorit v různých státech, ale také jakým způsobem se mění oficiální stanovisko států vůči těmto skupinám obyvatelstva. Všechny cykly hodnocení, které byly dokončeny do počátku roku 2020 jsou tak shrnuty v následující kapitole.

Rezoluce Rady Evropy hodnotící postavení národních minorit v souvislosti s článkem 25 par. 2 Rámcové úmluvy o ochraně národních minorit jsou Radou Evropy vydávány v pravidelných čtyřletých cyklech. Hodnoceny jsou především atributy jako je přístup ke vzdělání, a to nejen vzdělání v oblasti rodného, tedy minoritního jazyka, ale také přístup k výuce určitých předmětů v konkrétním jazyce minority, celková úroveň vzdělání, dále pak také právní jistota a zakotvení práv jednotlivých minorit v zákonných předpisech či stupeň podpory kulturního a společenského života dané minority ze strany státu. Tyto aspekty života národních minorit jsou hodnoceny odborníky z řad speciální komise. Po doručení pravidelné zprávy ze strany Švédska je následně těmito odborníky zpracováno písemné stanovisko, které vychází jak z doručeného hodnocení, tak z šetření celkové situace provedené ve Švédsku. Po následné reakci ze strany státu, kdy je státu dána možnost upřesnit či vysvětlit jednotlivé body uvedené ve zprávě, je Radou Evropy vydána rezoluce shrnující postavení minoritní skupiny obyvatel v zemi. V jednotlivých rezolucích Rady Evropy vydaných v souvislosti s minoritními skupinami obyvatel je shrnuta vždy konkrétní situace a postavení národní minority na základě informací získaných z pravidelné zprávy zpracované konkrétním státem a také na základě informací získaných vlastním šetřením této komise Rady Evropy.

Z dosud dostupných čtyř cyklů hodnocení, které v případě Švédska proběhly, vyplývá, že postavení sámské národní minority se ve všech hodnocených aspektech vyvíjí pozitivním směrem. Tento fakt podporuje teorii Margret Carstens, která je ústředním východiskem této práce. Hlavní posun z hlediska postavení sámské národní minority ve Švédsku je možné pozorovat v zákonném zakotvení práv této národní minority, ke kterému došlo v roce 2011, kdy v platnost vstoupil novelizovaný zákon o národních minoritách. Tento zákon byl následně opět novelizován v lednu roku 2019 a do současné doby tak došlo ještě k drobnému posunu práv sámské národní minority zakotvených v tomto zákoně.

Dalším z podstatných hledisek pravidelně hodnocených komisí pro minority Rady Evropy je úroveň vzdělání příslušníků národních minorit a obecně pak možnost přístupu těchto osob ke vzdělání. Švédsko bylo v minulosti v tomto bodě několikrát kritizováno právě ze strany Rady Evropy. Přístup příslušníků sámské národní minority ke vzdělání nebyl ideální a dle názoru Rady Evropy příležitosti ke vzdělávání v mateřském jazyce byly nedostatečné, stejně jako výuka konkrétních předmětů především v sámštině. Předpokladem pro zajištění tohoto požadavky Rady Evropy je dostatek pedagogů schopných a ochotných v tomto jazyce vyučovat. Z tohoto hlediska apelovala několikrát Rada Evropy na Švédsko,

aby se více angažovalo v této otázce a pokusilo se více zpopularizovat profesi pedagogů vyučujících především v sámštině, aby tak mohla být zajištěna výuka žáků v tomto minoritním jazyce ve všech školách nacházejících se na území obývaném Sámy. I v tomto ohledu podniklo Švédsko podstatné kroky a současnou situaci je možné hodnotit jako podstatně lepší, než byla v období první rezoluce Rady Evropy, nicméně právě v této oblasti existuje v současné době největší prostor pro další zlepšení, především pak v dostupnosti konkrétních učebnic a dalších pedagogických pomůcek určených právě pro výuku sámštiny či jiného minoritního jazyka.

Přístup ke kultuře a obecně podpora kultury ze strany Švédska je dalším bodem kritizovaným ze strany Rady Evropy. V tomto ohledu je možné konstatovat, že i zde Švédsko podniklo podstatné kroky potřebné pro zlepšení situace. V současné době tak ve Švédsku existuje Sámské televize a radiovysílání v sámštině informující o dění ve společnosti v tomto jazyce. Tyto služby jsou, stejně jako běžné televizní a radiové vysílání ve Švédsku poskytovány ze strany státu. Mimo tyto hlavní kanály existují také kanály vedlejší, jenž jsou poté pod správou místních organizací či jednotlivých sámských obcí a Švédsko umožňuje jejich existenci. Konkrétní dokumenty vztahující se k hodnocení postavení národních minorit ve Švédsku Radou Evropy je možné nalézt na webových stránkách Rady Evropy www.coe.int.

Závěrem objektivního pohledu je tedy možné konstatovat, že Švédsko rezoluce vydané Radou Evropy v souvislosti s článkem 25 par. 2 Rámcové úmluvy o ochraně národních minorit nebere na lehkou váhu a snaží se podniknout kroky, které by naplnily doporučení uvedená v jednotlivých rezolucích. Cesta k naplnění těchto požadavků však není vždy jednoduchá a ve většině ohledech se jedná o dlouhodobé snažení, které ze strany Švédska musí být vyvinuto. Celkový vývoj lze tedy, v souladu se závěry Rady Evropy, hodnotit pozitivně. Postavení příslušníku sámské národní minority ve Švédsku se postupně lepší. Příslušníkům národních minorit jsou postupně poskytována práva související s právem na jejich tradiční způsob života a právem na sebeurčení národů tak, jak jsou tato práva definována v teorii Margret Carstens. Tohoto vývoje si ve svých hodnoceních povšimla také Rada Evropy, která taktéž hodnotí posun v postavení této národní minority ve Švédsku pozitivně.

4.2. Vnitřní hodnocení švédské politiky vůči Sámům

Problematika prosazování zájmů sámského obyvatelstva je v rámci této práce reflektována také z vnitřního subjektivního pohledu zastupitelů sámského obyvatelstva prostřednictvím dotazníku, který byl za tímto účelem sestaven a rozeslán jednotlivým zástupcům Sámského parlamentu. Motivací pro volbu tohoto okruhu respondentů byl fakt, že právě členové Sámského parlamentu jsou voleni příslušníky sámské národní minority za zástupce, jenž mají prosazovat zájmy této národní minority. Informace týkající se vnitřního pohledu sámského obyvatelstva na tuto problematiku jsou tedy čerpány z dotazníkového šetření, které bylo provedeno mezi členy Sámského parlamentu a reflektují jejich subjektivní pohled na tuto oblast. Respondenty tohoto dotazníkového šetření byli členové Sámského parlamentu v aktuálním volebním období (2017–2021). Příslušníci Sámského parlamentu by tak měli reprezentovat názor a zásady ostatních příslušníků sámské národní minority. S ohledem na fakt, že právě členové Sámského parlamentu by měli reprezentovat názor a zásady ostatních příslušníků sámské národní minority, byla na jejich e-mailové adresy uvedené na webových stránkách Sámského parlamentu (www.sametinget.se) odeslána prosba o vyplnění krátkého dotazníku týkajícího se jejich pohledu na problematiku postavení sámské národní minority ve Švédsku. Ze 48 členů Sámského parlamentu má na těchto webových stránkách na sebe uvedeno kontakt celkem 45 osob. Těmto osobám byl tedy odeslán dotazník s prosbou o jeho vyplnění. Z výše zmíněných 45 kontaktovaných osob dotazník vyplnilo celkem 11 respondentů. Znění dotazníku zasláného ve švédštině je uvedeno v příloze č. 4, stejně tak je v příloze č. 5 uveden jeho český ekvivalent. Data získaná z dotazníkového šetření byla následně zpracována pomocí kvantitativní obsahové analýzy.

Respondenti pro dotazníkové šetření byli vybráni účelovým výběrem tak, aby co nejlépe reprezentovali sámskou národní minoritu jako celek. Za okruh respondentů byli zvoleni členové Sámského parlamentu, a to proto, že je možné předpokládat, že sámskou národní minoritou volení političtí činitelé budou nejlépe reprezentovat názory této minority jako celku. Zástupcům jednotlivých politických stran přítomných v aktuálním volebním období v Sámském parlamentu byl v rámci dotazníkového šetření zaslán dotazník, jehož výsledky jsou taktéž prezentovány v rámci této diplomové práce. Kompletní informace týkající se všech aktuálně přítomných politických stran jsou součástí přílohy č. 1 a 2. Otázky pokládané pomocí dotazníkového šetření reflektovaly teoretická východiska stanovená teorií Margret Carstens. Podle výsledků dotazníkového šetření většina (64 %) respondentů považuje konzultaci vedenou ze strany státu se sámskou národní minoritou za nedostatečnou a vidí potenciál ve větší snaze

státu (Graf č. 1 – Konzultace důležitých rozhodnutí ze strany státu), poměrně malá část respondentů (9 %) zastává názor, že by se Sámové v této otázce měli více angažovat. V následující otázce byli respondenti tázáni, zda by mohli uvést příklad řešení stávající situace v případě, že ji považují za neuspokojivou. Všichni respondenti, kteří na tuto otázku odpověděli, uvedli, že stávající situaci by bylo možné zlepšit prostřednictvím dialogu, konzultace či rozhovorů mezi zástupci Sámského parlamentu a zástupci státu (Graf č. 2 – Možnosti řešení nedostatečné spolupráce).

Všichni respondenti považují míru rozhodování o vlastních věcech poskytovanou Švédskem sámské národní minoritě za nedostatečnou, většina (73 %) však zastává názor, že by to měl být stát, kdo sámům poskytne větší prostor pro rozhodování o vlastních věcech. Tito respondenti tak předpokládají poskytnutí tohoto prostoru ze strany státu, nepřipouštějí možnost, že by za tento prostor měli sami nějakým způsobem bojovat (Graf č. 3 – Míra rozhodování o vlastních věcech). Zároveň však pouze 73 % respondentů zodpovědělo následující otázku týkající se konkrétního návrhu způsobu, jak by bylo vhodné rozhodování o vlastních věcech rozšířit (Graf č. 4 – Prostor pro zlepšení rozhodování o vlastních věcech). Jedna z odpovědí zahrnuje například návrh, aby Sámové mohli sami rozhodnout, ve kterých oblastech budou sami rozhodovat a které oblasti přenechají státu.

V souvislosti s uvedením konkrétních oblastí, ve kterých by bylo možné rozšířit či zlepšit rozhodování o vlastních věcech (Graf č. 5 – Oblasti zlepšení rozhodování o vlastních věcech), označila za tyto oblasti většina respondentů (22 %) shodně oblast kultury, vzdělávání a ekonomiky. Na druhém místě (15 % respondentů) je označena oblast zdravotní péče, na třetím místě (14 % respondentů) pak oblast politiky. Současně také několik respondentů (5 %) označilo otevřenou možnost „jiné“. Zde pak souhlasně označili užívání půdy jako oblast, ve které by mělo dojít k rozšíření autonomního rozhodování. Ve spojení s výše zmíněným užíváním půdy (Graf č. 6 – Výlučné právo Sámů na užívání půdy) většina respondentů (55 %) zastává názor, že Sámové by měli mít výlučné právo na užívání půdy. Druhá část respondentů (45 %) připouští, že by Sámové nemuseli mít výhradní právo na užívání půdy, avšak stát by měl mít povinnost konzultovat se Sámy rozhodnutí, která se užívání jimi obývané půdy týkají. Otázka č. 10 a č. 11 cílí na stupeň politické moci Sámů a nástrojů a příležitostí při prosazování vlastních rozhodnutí (Graf č. 7 – Politická moc Sámů, Graf č. 8 – Nástroje a příležitosti pro prosazování rozhodnutí). 91 % respondentů zastává názor, že politická moc sámské národní minority by měla být vyšší, zbylých 9 % uvádí, že Sámové sice ve Švédsku nemají dostatečnou politickou moc, ale stávající situace je v pořádku.

V poslední otázce zaměřené na příležitosti a nástroje, které Sámové mají při prosazování vlastních rozhodnutí odpověděla většina (91 %) respondentů tak, že nástroje i příležitosti jsou nedostatečné, zbylých 9 % pak zastává názor, že Sámové mají dostatek nástrojů k prosazení svých vlastních rozhodnutí, avšak nedostává se jim příležitostí.

Závěrem je možné konstatovat, že většina respondentů vnímá současné postavení sámské národní minority ve Švédsku jako neuspokojivé a konzultaci důležitých rozhodnutí ze strany státu označují jako nedostatečnou. Zároveň je však nutné si povšimnout, že v případě, kdy je položena otevřená otázka, která cílí například na konkrétní návrh řešení dané situace, pouze minimum respondentů nějaký návrh uvede. Při vyhodnocování dotazníků bylo možné se často setkat s odpovědí „x“ či „vet inte“ (nevím). Všichni respondenti také zastávají názor, že Sámové by měli mít absolutní a výlučné právo na užívání půdy a přírodních zdrojů, část z nich by pak byla ochotna přijmout variantu, kdy by stát měl povinnost se Sámy rozhodnutí ohledně půdy konzultovat. Stejně tak by, dle respondentů, měli Sámové mít ve státě větší politickou moc a více nástrojů a příležitostí pro prosazování vlastních rozhodnutí. Zároveň však většina respondentů na otázku týkající se rozhodování o vlastních věcech odpověděla, že by větší prostor Sáům měl být poskytnut ze strany státu, pouze menšina zastávala názor, že by o větší prostor měli bojovat Sámové sami.

Je tedy možné konstatovat, že Sámové svou vlastní situaci a postavení své národní minority ve Švédsku vnímají spíše negativně. Zároveň z odpovědí respondentů je však patrná také jistá míra pasivity, a to jak při odpovědi týkající se prostoru pro prosazování vlastních záležitostí, či při dotazu na konkrétní možnosti a způsoby řešení. Sámové se tak, dle výsledků dotazníkového šetření, snaží prosazovat své názory a participovat na rozhodování o věcech, které se jich bezprostředně týkají. Patrná je snaha uplatňovat tzv. diverzifikovanou míru vlivu tak, jak ji popisuje Margret Carstens. Vyžadováno je, aby státní orgány alespoň se Sámským parlamentem prodiskutovaly zamýšlené kroky s tím, že čím důležitější záležitost, tím více a intenzivněji by měla diskuse probíhat. V ideálním případě by mělo být dosaženo informovaného souhlasu ze strany Sáů. Dotazovaní příslušníci sámské národní minority taktéž zastávají názor, že pravidla, při jejichž splnění lze hovořit o rovnoprávnosti majoritního obyvatelstva a obyvatelstva tvořícího v daném státě etnickou minoritu v případech, kdy se rozhoduje o využití přírodních a nerostných zdrojů na území obývaném osobami příslušícími k etnické minoritě, stanovená Amandou Kennedy nejsou dostatečně dodržována.

Ze srovnání vnitřního a vnějšího hodnocení postavení sámské národní minority vyplývá, že jak Rada Evropy, tak sami Sámové vnímají aktuální situaci jako ne příliš pozitivní. Shodují se také v otázkách dalšího rozšíření jednotlivých práv, především pak práva na užívání půdy a přírodních zdrojů k tradičním způsobům obživy. Respondenti dotazníkového šetření se v otázce širšího financování ze strany státu vyjádřili, že by toto rozšíření uvítali především v oblastech vzdělávání a kultury. Rada Evropy ve svých hodnoceních opakovaně označila shodné sektory, jimž by bylo vhodné věnovat více pozornosti, tedy především vzdělávání v jazyce minorit a zajištění přístupu k tradiční kultuře. Analýzou výsledků dotazníkového šetření a jednotlivých rezolucí Rady Evropy je možné dojít k závěru, že pohled na postavení a vliv sámské národní minority na švédskou politickou scénu je téměř shodný. Rada Evropy navíc hodnotí dosud provedené kroky ze strany státu pozitivně a motivuje k dalším pokrokům, zatímco u respondentů z řad sámského obyvatelstva je znát, i přes značnou nespokojenost s aktuální situací, jistá dávka pasivity.

Závěr

Závěrem této práce je možné konstatovat, že postavení příslušníků sámské národní minority ve Švédsku se postupně zlepšuje s ohledem na jejich postavení, vyrovnávání jejich práv s ostatním majoritním obyvatelstvem a posilování příležitostí a instrumentů pro prosazování jejich zájmů. Tyto kroky jsou uskutečňovány na základě připomínek a doporučení Rady Evropy v souvislosti s jednotlivými hodnoceními, která jsou prováděna periodicky, ale také v souvislosti s vnitřním vývojem struktury této části populace. Sámům se tedy daří postupně zvyšovat míru svého vlivu na švédskou politickou scénu a uplatňovat ve větší míře, než tomu bylo v minulosti principy diverzifikovaného stupně vlivu na proces rozhodování o věcech, které se jich bezprostředně týkají tak, jak jej popisuje Margret Carstens, jejíž teorie je prostřednictvím této práce ověřována. Zároveň je taktéž možné označit za pravdivý výrok Asbjørna Eideho, dle něž je možné očekávat pouze pomalé a mírné kroky při zlepšování postavení této národní minority. O těchto drobných krocích svědčí také hodnotící zprávy již zmiňované Rady Evropy, ve kterých jsou Švédsku dlouhodobě vytýkány oblasti, ve kterých je nutné situaci zlepšit. Tyto oblasti se ve většině případů v mnohém překrývají.

Na tuto problematiku je v této diplomové práci nahlíženo také pohledem vnitřním, tedy z hlediska samotných Sámů. Poznatky v této oblasti byly získány především prostřednictvím dotazníkového šetření provedeného mezi zástupci Sámského parlamentu, v němž byli dotazováni na konkrétní osobní názory související s problematikou vlivu sámské národní minority na švédskou politickou scénu. Z tohoto dotazníkového šetření vyplývá závěr, že Sámové mají obdobný názor jako Rada Evropy, tedy že existuje řada oblastí, ve kterých by bylo nutné jejich postavení posílit. Zároveň z dotazníkového šetření taktéž vyplývá, že Sámové by sice chtěli zlepšit své postavení ve státě, avšak pouze malé množství z nich je ochotno připustit možnost, že by se o toto lepší postavení měli sami zasadit. Většina respondentů zastávala názor, že by tento větší prostor pro prosazování sámských rozhodnutí měl být poskytnut ze strany státu.

Příslušníci sámské národní minority tedy postupně získávají větší prostor pro rozhodování o vlastních věcech jak ze strany státu, tak ze strany své iniciativy. Za důkaz této iniciativy je možné považovat samotnou existenci sámských politických stran a dalších politických i nepolitických organizací. Je taktéž možné konstatovat, že Sámové využívají svého práva na sebeurčení národů tak, jak je toto právo zakotveno v teorii Margret Carstens, které však nezahrnuje právo na odtržení dané společnosti, od již existujícího státu a vytvoření

zcela nového útvaru. Při uplatňování těchto práv taktéž dochází k určité kolizi koncepcí pojetí, neboť koncept určení osob příslušejících k sámské národní minoritě je založen na konkrétní identifikaci a identitě jedince, avšak koncept určení území, na němž mohou příslušníci sámské národní minority užívat ochrany svých práv je založen na teritoriu. Na tuto problematiku poukazuje taktéž Margret Carstens ve své teorii, kterou je možné označit za platnou.

Je možné konstatovat, že vznik a existence Sámského parlamentu a dalších sámských organizací ve Švédsku má vliv na zlepšení postavení sámského obyvatelstva a pomáhá prosazovat jejich zájmy, což je patrné především na postupném zlepšování postavení příslušníků sámské národní minority a postupném zakotvování jejich jednotlivých práv. V rámci této práce byly zmapovány sámské politické i nepolitické organizace, které slouží k prosazování sámských zájmů vůči jinak majoritnímu švédskému obyvatelstvu.

Situace týkající se postavení příslušníků sámské národní minority a jejich možnost na prosazování svých zájmů a vliv na švédskou politickou scénu má v čase pozitivní tendenci vývoje. V současné době však nelze konstatovat, že by situace byla ideální. Je tedy zapotřebí na této situaci dále pracovat, a to jak z pohledu státu a jeho možností poskytnutí prostoru této národní minoritě, tak také z hlediska sámské národní minority a jejího aktivní participace při získávání těchto posílených práv.

Bibliografie

About Saami Council. [online]. Sami Council, 2019 [cit. 19. ledna 2020]. Dostupné na <<http://www.saamicouncil.net/en/about-saami-council/>>.

Antalet samer i Sápmi. [online]. Samer.se [cit. 27. března 2020]. Dostupné na <<http://samer.se/samernaisiffror>>.

C169 – Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989 (No. 169). [online]. International Labour Organization [cit. 7. března 2020]. Dostupné na <https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C169>.

CARSTENS, Margret. Sami land rights: the Anaya Report and the Nordic Sami Convention. *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*, 2016, roč. 15, č. 1, s. 75–116.

DAHRE JOHANSSON, Ulf. Rädda en varg-Skjut en same: Den historielösa jämlikheten och föraktet för samer i Sverige. *Nordisk tidsskrift för Menneskerettigheter*, 2004, roč. 22, č. 4, s. 448–461.

Digital anmälan till röstlängden. [online]. Sametinget [cit. 17. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.sametinget.se/123011>>.

EIDE, Asbjørn. Indigenous Self-Government in the Arctic, and their Right to Land and Natural Resources. *The Yearbook of Polar Law Online*, 2009, roč. 1, č. 1, s. 245–281.

ELENIUS, Lars. *Minoriteterna och språket: språkpolitiken mot samer och finskspråkiga svenskar 1870-1909*. Umeå: Universitet, 1995, 191 s.

Executive Board. [online]. Sami Council, 2016 [cit. 19. ledna 2020]. Dostupné na <<http://www.saamicouncil.net/en/organization/executive-board>>.

FITZUMAURICE, Malgosia. The new developments regarding the Saami peoples of the North. *Journal on Minority and Group Rights*, 2009, roč. 16, č. 1, s. 67–156.

Folkvalt organ och myndighet. [online]. Sametinget, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.sametinget.se/bakgrund>>.

Förbundet för samiska rättigheter, samisk rättshistoria och historia. [online]. Samiska rättsförbundet [cit. 7. března 2020]. Dostupné na <<http://www.samirights.org/index.html>>.

FORSGREN, Rebecka. *Free, prior and informed consent: En rättslig analys av förslaget till en ny ordning för konsultation med det samiska folket genom Ds 2017:43*. Umeå: Umeå universitet, 2019, 53 s.

GRANQVIST, Karin. Samerna och den kristna missionen i 1600- talets Sverige. In KVIST, Roger (ed). *Nordiska samehistoriska symposiet (1995: Lövvånger)*. Umeå: Forskningsrapporter från Historiska institutionen, 1995, roč. 1995, č.1, s. 59–63.

Guiding Principles. [online]. Forest People Programme [cit. 4. března 2020]. Dostupné na <http://www.forestpeoples.org/sites/default/files/documents/FPP_AnnualReport_2018_web.pdf>.

- HAGMAN, Konrad. *Sveriges kommunallagar; förordningarna den 21 mars 1862*. Stockholm: Fröleen & Comp, 1926, 590 s.
- HENRIKSEN, John B. *Saami Parliamentary Co-Operation. An Analysis*. Kodaň: IWGIA, 1999, 100 s.
- HILL, Rosemary a kol. *Empowering Indigenous peoples' biocultural diversity through World Heritage cultural landscapes: a case study from the Australian humid tropical forests*. [online]. Taylor & Francis Online [cit. 20. března 2020]. Dostupné na <<https://www.tandfonline.com/doi/ref/10.1080/13527258.2011.618252?scroll=top>>.
- Historiskt viktiga årtal för samerna*. [online]. Samiska rättsförbundet [cit. 7. března 2020]. Dostupné na <<http://www.samirights.org/historia/index.html>>.
- Idag börjar rösträkningen – så här delas mandatet ut*. [online]. Sverigesradio, 2017 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2327&artikel=6704484>>.
- Indigenous Demands*. [online]. If Not Us Then Who [cit. 4. března 2020]. Dostupné na <<https://ifnotusthenwho.me/about/demands/>>.
- Indigenous Peoples, Indigenous Voices: Factsheet*. [online]. un.org [cit. 20. března 2020]. Dostupné na <https://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/5session_factsheet1.pdf>.
- Indigenous Peoples*. [online]. Amnesty International [cit. 4. března 2020]. Dostupné na <<https://www.amnesty.org/en/what-we-do/indigenous-peoples/>>.
- Info om partiet*. [online]. Samerna.se [cit. 12. prosince 2019]. Dostupné na <<http://samerna.se/info-om-partiet/>>.
- JOHANSSON, Peter. *Samerna – ett ursprungsfolk eller en minoritet? En studie av svensk samepolitik 1986–2005*. Göteborg: Akademisk avhandling för filosofie doktorsexamen, 2008, 303 s.
- KENNEDY, Amanda. *Environmental Justice and Land Use Conflict: The governance of mineral and gas resource development*. 1. vydání. Londýn: Routledge, 2017, 236 s.
- Kontaktuppgifter till Sveriges samebyar*. [online]. Sametinget [cit. 24. ledna 2020]. Dostupné na <<https://www.sametinget.se/samebyar>>.
- LANTTO, Patrik. *Tiden börjar på nytt: en analys av samernas etnopolitiska mobilisering i Sverige 1900-1950*. 1. vydání. Umeå: 2000, 433 s.
- LUNDMARK, Lennart. *Stulet land: svensk makt på samisk mark*. Stockholm: Ordfront, 2010, 253 s.
- McCARTY, Teresa L., CORONEL-MOLINA, Serafin M. Language education planning and policy by and for Indigenous peoples. In McCARTY, Teresa L., MAY, Stephen (ed). *Language policy and political issues in education*. Berlin: Springer, 2017, s. 155–170.
- Medlemmar SSR*. [online]. Sámiid Riikkasearvi, 2019 [cit. 22. ledna 2020]. Dostupné na <<https://www.sapmi.se/medlemmar-ssr/>>.

Om oss. [online]. Samelandspartiet [cit. 12. prosince 2019]. Dostupné na <<http://www.samelandspartiet.se/om-oss/>>.

Om oss. [online]. Vuodvega [cit. 12. prosince 2019]. Dostupné na <<http://vuovdega.se/sample-page/>>.

Rösträtt och röstlängd. [online]. Val [cit. 17. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/att-rosta/vem-har-rostratt/rostratt-och-rostlangd.html>>.

Saami Conference. [online]. Sami Council, 2016 [cit. 19. ledna 2020]. Dostupné na <<http://www.saamicouncil.net/en/organization/saami-conference/>>.

Samebyn organiserar renskötsel. [online]. Samer.se [cit. 24. ledna 2020]. Dostupné na <<http://www.samer.se/samebyn>>.

Sametingets ledamöter. [online]. Sametinget, 2017 [cit. 24. března 2020]. Dostupné na <<https://www.sametinget.se/politiker>>.

Sametingetsval vart fjärde år. [online]. Sametinget, 2018 [cit. 17. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.sametinget.se/val>>.

Sametingetsval. [online]. Samer [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<http://www.samer.se/1107>>.

Sametingslag (1992:1433). [online]. Karnov Group, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://open.karnovgroup.se/jordbruk-jakt-och-fiske/SFS1992-1433>>.

Sáminuorra. [online]. Sáminuorra, 2013 [cit. 22. ledna 2020]. Dostupné na <<http://www.saminuorra.org>>.

Skollag (2010:800). [online]. Sveriges Riksdag, 2019 [cit. 17. listopadu 2019]. Dostupné na <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800>.

Stadgar för Guovssonásti. [online]. Guovssonásti [cit. 9. prosince 2019]. Dostupné na <<http://www.guovssonasti.se/Om-oss/Stadgar/>>.

Stadgar. [online]. Álgguogáhtie – umesamer i samverkan [cit. 7. března 2020]. Dostupné na <<http://umesamiska.nu/om-foreningen/stadgar/>>.

Summary of Indigenous People's Demands for UNFCCC CoP20, Lima, Peru. [online]. Forest Peoples Programme [cit. 5. března 2020]. Dostupné na <<http://www.forestpeoples.org/en/topics/un-framework-convention-climate-change-unfccc/news/2014/12/summary-indigenous-people-s-demand>>.

TACITUS, Publius C. *Agricola. Anály. Germánia. Histórie.* 1. vydání. Bratislava: Tatran, 1980, 643 s.

Vad gör Sáminuorra?. [online]. Sáminuorra [cit. 24. ledna 2020]. Dostupné na <<http://www.saminuorra.org>>.

Valprogram 2017. [online]. Landspartiet Svenska Samer [cit. 12. prosince 2019]. Dostupné na <http://www.landspartietsvenskasamer.com/Val_2017_Landspartiet_Svenska_Samer.pdf>.

- Valprogram*. [online]. Sametingetspartiet Álbmut [cit. 12. prosince 2019]. Dostupné na <http://www.albmut.se/files/Valprogram_2017.pdf>.
- Valresultat 2002*. [online]. Valmyndigheten, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/valresultat/riksdag-landsting-och-kommun/2002.html>>.
- Valresultat 2005*. [online]. Valmyndigheten, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/valresultat/sametinget/2005.html>>.
- Valresultat 2006*. [online]. Valmyndigheten, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/valresultat/riksdag-landsting-och-kommun/2006.html>>.
- Valresultat 2009*. [online]. Valmyndigheten, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/valresultat/sametinget/2009.html>>.
- Valresultat 2010*. [online]. Valmyndigheten, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/valresultat/riksdag-landsting-och-kommun/2010/valresultat.html>>.
- Valresultat 2013*. [online]. Valmyndigheten, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/valresultat/sametinget/2013.html>>.
- Valresultat 2014*. [online]. Valmyndigheten, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/valresultat/riksdag-landsting-och-kommun/2014/valresultat.html>>.
- Valresultat 2017*. [online]. Valmyndigheten, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/valresultat/sametinget/2017.html>>.
- Valresultat 2018*. [online]. Valmyndigheten, 2019 [cit. 27. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.val.se/valresultat/riksdag-landsting-och-kommun/2018/valresultat.html>>.
- Vår politik*. [online]. Jakt- och fiskesamerna [cit. 2019-12-09]. Dostupné na <<http://www.jaktochfiskesamerna.se/startside/>>
- Vem är egentligen same?.* [online]. Latinamerika i Centrum, 2008 [cit. 17. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://www.latice.org/sve/cb0810sv.html>>.
- Vem är en Same?.* [online]. Samer.se [cit. 17. listopadu 2019]. Dostupné na <<http://www.samer.se/1147>>.
- Von der PORTEN, Suzanne, de LOË, Robert C. Collaborative approaches to governance for water and Indigenous peoples: A case study from British Columbia, Canada. In CARMODY, Pádraig, ANSELL, Nicola, PRUDHAM, Scott, HALL, Sarah, PERREAULT, Tom, NEO, Harvey (ed). *Geoforum*. University of Waterloo: 2013, s. 149–160.
- WESTERGRÉN, Christina, SILVÉN, Eva. *För Sápmi i tiden*. Stockholm: Nordiska museet, 2008, 292 s.

Shrnutí

Diplomová práce se zabývá problematikou vlivu sámské národní minority na politickou scénu, a to jak z pohledu vnějšího, tak z pohled vnitřního. V první části práce jsou objasněna teoretická východiska týkající se obecné problematiky původních obyvatel. Druhá část práce se zabývá charakteristickými znaky komunit, které je možné označit jako tzv. původní obyvatelstvo. Třetí část je věnována specifické problematice sámské národní minority ve Švédsku. Závěrečná čtvrtá část obsahuje již výše zmíněné hodnocení vnějšího a vnitřního pohledu na tuto problematiku.

Abstract

The thesis deals with the influence of Sami national minority on the political scene, both from outer and inner view. The first part of the thesis explains the theoretical background concerning the general issue of indigenous peoples. The second part of the thesis deals with the characteristic features of communities, which can be described as the indigenous population. The third part is devoted to the specific issue of the Sami national minority in Sweden. The final fourth part contains the above mentioned evaluation of external and internal view of this issue.

Seznam klíčových slov

Sámská národní minorita, Sámové, původní obyvatelstvo, Švédsko, Skandinávie

List of Keywords

Sami national minority, Sami people, indigenous populations, Sweden, Scandinavia

Tabulky, grafy, obrázky a přílohy

Tabulka 3 Procentuální poměr odpovědí na demografické otázky položené v dotazníku

Otázka	Odpovědi
Pohlaví respondentů	Muž – 27 % Žena – 73 %
Věk respondentů	18–30 let - 0 % 31–40 let – 18 % 41–50 let – 46 % 51–60 let – 27 % 61+ let – 0 %
Nejvyšší dosažené vzdělání	Základní – 0 % Středoškolské – 45 % Vysokoškolské – 65 %

Tabulka 4 Kompletní informace o politických stranách Sámského parlamentu

Název politické strany	Aktuální počet mandátů ¹⁰²	Cíle politické strany
Álbmut – Albmud - Almetj - Almasj – Folket	1	<ul style="list-style-type: none"> • Zajistit, aby stát (Švédsko) začal aktivně pracovat na zajištění práva přístupu k přírodním zdrojů, pro všechny Sámy • Možnost přístupu k přírodním zdrojům by neměla být podmiňována příslušností k dané sámské obci.¹⁰³
Guovssonásti	7	<ul style="list-style-type: none"> • Zajistit všem Sámům přístup k přírodním zdrojům, které jsou nezbytné pro jejich tradiční způsob života.¹⁰⁴
Jakt – och fiskesamerna	11	<ul style="list-style-type: none"> • Zajistit práva Sámů na využívání přírodních zdrojů potřebných k jejich tradičnímu způsobu obživy. • Prosadit tato práva do některého ze švédských zákonů. • Zajistit vzdělání a zvýšení počtu učitelů ovládajících některý z dialektů sámštiny a stipendijní podporu nynějších studentů pedagogických oborů náležících k sámské minoritě. • Zajistit zachování a propagace sámské kultury.¹⁰⁵

¹⁰² *Sametingets ledamöter*. [online]. Sametinget, 2017 [cit. 24. března 2020]. Dostupné na <<https://www.sametinget.se/politiker>>.

¹⁰³ *Valprogram*. [online]. Sametingetspartiet Álbmut [cit. 12. prosince 2019]. Dostupné na <http://www.albmud.se/files/Valprogram_2017.pdf>.

¹⁰⁴ *Stadgar för Guovssonásti*. [online]. Guovssonásti [cit. 9. prosince 2019]. Dostupné na <<http://www.guovssonasti.se/Om-oss/Stadgar/>>.

¹⁰⁵ *Vår politik*. [online]. Jakt- och fiskesamerna [cit. 2019-12-09]. Dostupné na <<http://www.jaktochfiskesamerna.se/startsidea/>>

Landspartiet Svenska Samer	4	<ul style="list-style-type: none"> • Zajistit rovnoprávnost nejen všech Sámů mezi sebou, ale také Sámů a švédského obyvatelstva. • Inkluze Sámů do majoritní švédské společnosti bez nutnosti zapomenout na Sámské zvyky a tradice. • Odpor proti zřizování minerálních dolů na území tradičně obývaném Sámy. • Nutnost zajistit všem Sámům bezproblémový přístup k přírodním zdrojům a zajistit zachování tradic, jazyka a kultury.¹⁰⁶
Min Geaidnu	2	Vzhledem k neexistenci oficiální webové stránky této politické strany, nelze objektivně hodnotit ani její aktuální (či bývalý) volební program.
Sámiid Riikkabellodat	13	<ul style="list-style-type: none"> • Sámové měli mít právo rozhodovat sami o sobě. • Demokratický způsob rozhodování v rámci Sámské komunity i navenek, rovnoprávnost všech, bez ohledu na pohlaví, věk, či příslušnost k menšině. • Zajištění udržitelného rozvoje sámské společnosti.¹⁰⁷
Sámit	2	<ul style="list-style-type: none"> • Obsáhnout celé spektrum sámské problematiky. • Prosazovat především zdravý rozum, rozmanitost, a pevnou sámskou komunitu za využití všech tradičních přírodních zdrojů.¹⁰⁸

¹⁰⁶ *Valprogram 2017*. [online]. Landspartiet Svenska Samer [cit. 12. prosince 2019]. Dostupné na <http://www.landspartietsvenskasamer.com/Val_2017_Landspartiet_Svenska_Samer.pdf>.

¹⁰⁷ *Om oss*. [online]. Samelandspartiet [cit. 12. prosince 2019]. Dostupné na <<http://www.samelandspartiet.se/om-oss/>>.

¹⁰⁸ *Info om partiet*. [online]. Samerna.se [cit. 12. prosince 2019]. Dostupné na <<http://samerna.se/info-om-partiet/>>.

Vuodvega	5	<ul style="list-style-type: none"> • Vytvoření udržitelné a zodpovědné sámské společnosti s akcentem na příslušníky tzv. lesních sámů.¹⁰⁹
Samiska Folkomröstningspartiet	2	<ul style="list-style-type: none"> • Vyjádření lidu v referendech k většině otázek, které se sámské menšiny týkají. • Vzhledem k neexistenci oficiální webové stránky tak ale není možné nalézt detailnější volební program této politické strany.

¹⁰⁹ *Om oss*. [online]. Vuodvega [cit. 12. prosince 2019]. Dostupné na <<http://vuodvega.se/sample-page/>>.

Tabulka 5 Jmenný seznam členů Sámského parlamentu vč. jejich příslušnosti k politické straně

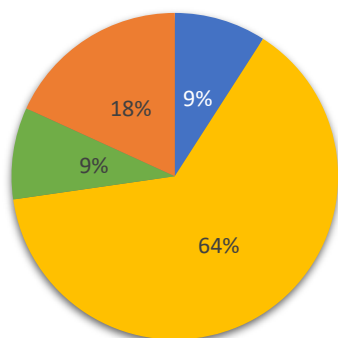
Jméno	Politická příslušnost
Lars-Paul Kroik	Álbmut-almetjh-almasj-folket
Anne M Kuhmunen	Guovssonásti
Karin Vannar	Guovssonásti
Lars-Jon Allas	Guovssonásti
Lars Miguel Utsi	Guovssonásti
Marita Stinnerbom	Guovssonásti
Nils Johan Labba	Guovssonásti
Per Mikael Utsi	Guovssonásti
Daniel Holst	Jakt- och fiskesamerna
Håkan Jonsson	Jakt- och fiskesamerna
Hilding Andersson	Jakt- och fiskesamerna
Josefina Skerk	Jakt- och fiskesamerna
Mona Persson	Jakt- och fiskesamerna
Oscar Sedholm	Jakt- och fiskesamerna
Agneta Rimpi	Jakt- och fiskesamerna
Sten Wälitalo	Jakt- och fiskesamerna
Veronica Håkansson	Jakt- och fiskesamerna
Julia Wahlberg	Jakt- och fiskesamerna
Louise Skerk	Jakt- och fiskesamerna
Marie Persson Njajta	Landspartiet svenska samer
Mari-Louise Boman	Landspartiet svenska samer
Torkel Stångberg	Landspartiet svenska samer
Hanna Sofie Utsi	Min geaidnu-mijá gäjno-mijjan geäjdnuo-mijjen geajnoe
Christina Åhrén	Min geaidnu-mijá gäjno-mijjan geäjdnuo-mijjen geajnoe
Lars Jonas Johansson	Nezařazení
Anders Kråik	Samerna-sámit
Elisabeth Kråik	Samerna-sámit
Anja Fjellgren Walkeapää	Sámiid riikkabellodat-samelandspartiet
Britt Sparrock	Sámiid riikkabellodat-samelandspartiet
Ingrid Inga	Sámiid riikkabellodat-samelandspartiet

Johanna Njaita	Sámiid riikkabellodat-samelandspartiet
Lars Anders Baer	Sámiid riikkabellodat-samelandspartiet
Matti Berg	Sámiid riikkabellodat-samelandspartiet
Michael Teilus	Sámiid riikkabellodat-samelandspartiet
Paulus Kuoljok	Sámiid riikkabellodat-samelandspartiet
Per-Olof Nutti	Sámiid riikkabellodat-samelandspartiet
Birgitta Andersson	Sámiid riikkabellodat-samelandspartiet
Anders Erling Fjällås	Sámiid riikkabellodat-samelandspartiet
Jan Persson	Sámiid riikkabellodat-samelandspartiet
Åsa Blindh	Sámiid riikkabellodat-samelandspartiet
Lars Wilhelm Svonni	Samiska folkomröstnings-partiet
Erik Fankki	Samiska folkomröstnings-partiet
Jan Rannerud	Skogssamerna-vuovdega
Jennie Granberg	Skogssamerna-vuovdega
Marina Nilsson-Ederlöv	Skogssamerna-vuovdega
Martin Lundgren	Skogssamerna-vuovdega
Monica Harr Sandström	Skogssamerna-vuovdega
Stefan Mikaelsson	Skogssamerna-vuovdega

Zdroj: *Sametingets ledamöter*. [online]. Sametinget, 2017 [cit. 24. března 2020]. Dostupné na <<https://www.sametinget.se/politiker>>.

Graf 1 Konzultace důležitých rozhodnutí

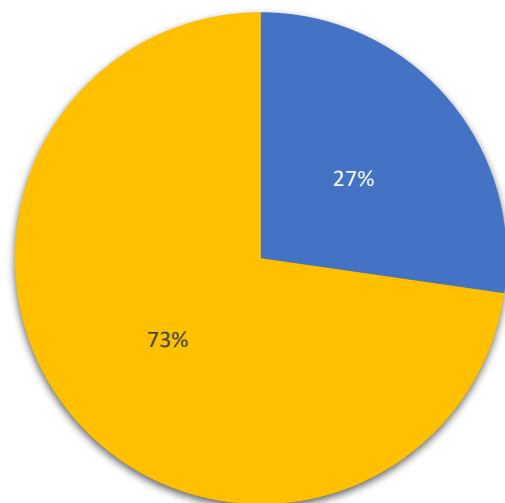
Konzultace důležitých rozhodnutí

- naprosto, není zde prostor pro zlepšení spolupráce
- konzultace je dostatečná, ale je zde prostor pro zlepšení spolupráce
- konzultace není dostatečná, měla by být vyvinuta větší snaha ze strany státu
- konzultace není dostatečná, měla by být vyvinuta větší snaha z naší strany
- konzultace v těchto věcech je naprosto nedostatečná

Graf 2 Možnosti řešení nedostatečné spolupráce

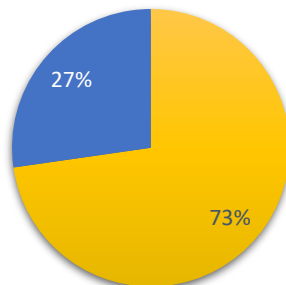
Možnosti řešení nedostatečné spolupráce

- neexistuje prostor pro zlepšení
- bylo by možné zlepšit

Graf 3 Míra rozvinutí rozhodování Sámů o vlastních věcech

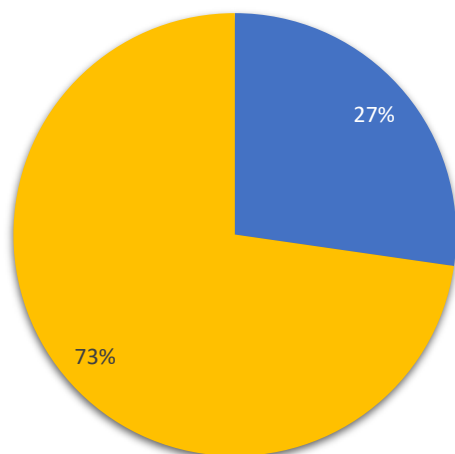
Míra rozvinutí rozhodování Sámů o vlastních věcech

- ano, rozhodně
- ano, ale je zde prostor pro zlepšení
- není, ale v současné době je to dostačující
- není, stát by nám měl poskytnout větší prostor
- není, měli bychom bojovat za větší prostor

Graf 4 Možnosti pro zlepšení práva Sámů na rozhodování o vlastních věcech

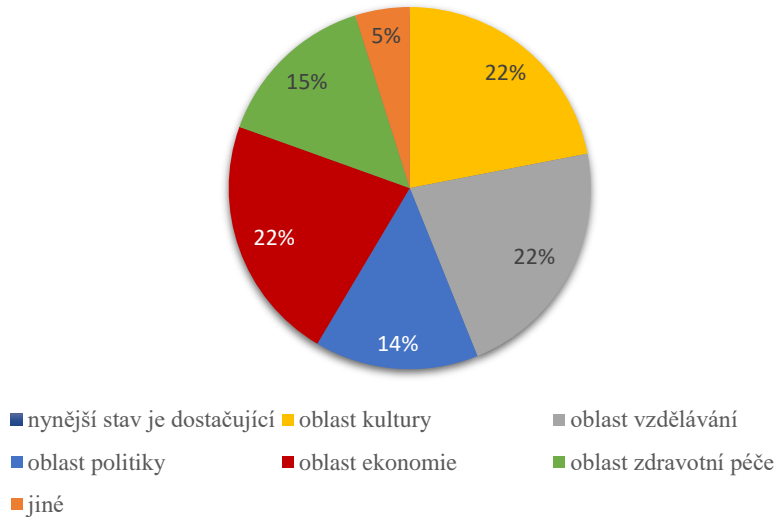
Prostor pro zlepšení rozhodování o vlastních věcech

- ne, současná situace je v pořádku
- ano, zlepšit by se měly následující oblasti:

Graf 5 Oblasti, ve kterých by se právo na rozhodování o vlastních věcech mělo rozšířit

Oblasti zlepšení práva rozhodování o vlastních věcech

Graf 6 Výlučné právo Sámů na užívání přírodních zdrojů a půdy

V souvislosti s právem na užívání půdy a využívání přírodních zdrojů, měli by Sámové mít výlučné právo?

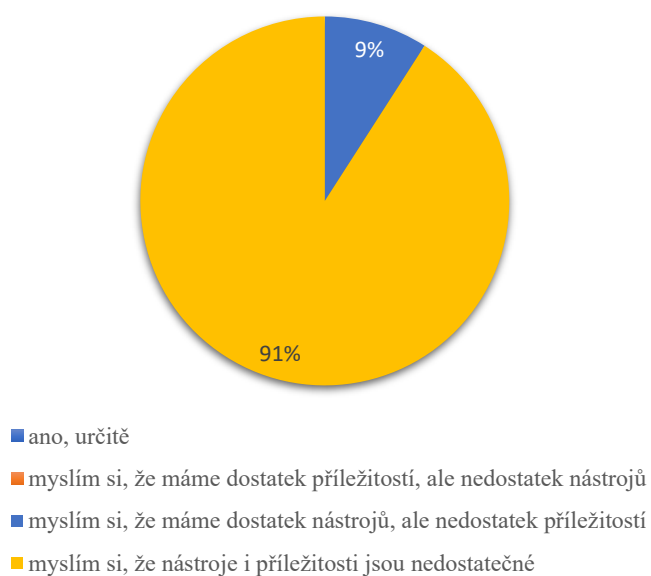
Graf 7 Míra politické moci Sámu ve Švédsku

Míra politické moci Sámu ve Švédsku

Graf 8 Dostupnost příležitostí a nástrojů pro prosazení vlastního rozhodnutí

Dostupnost příležitostí a nástrojů

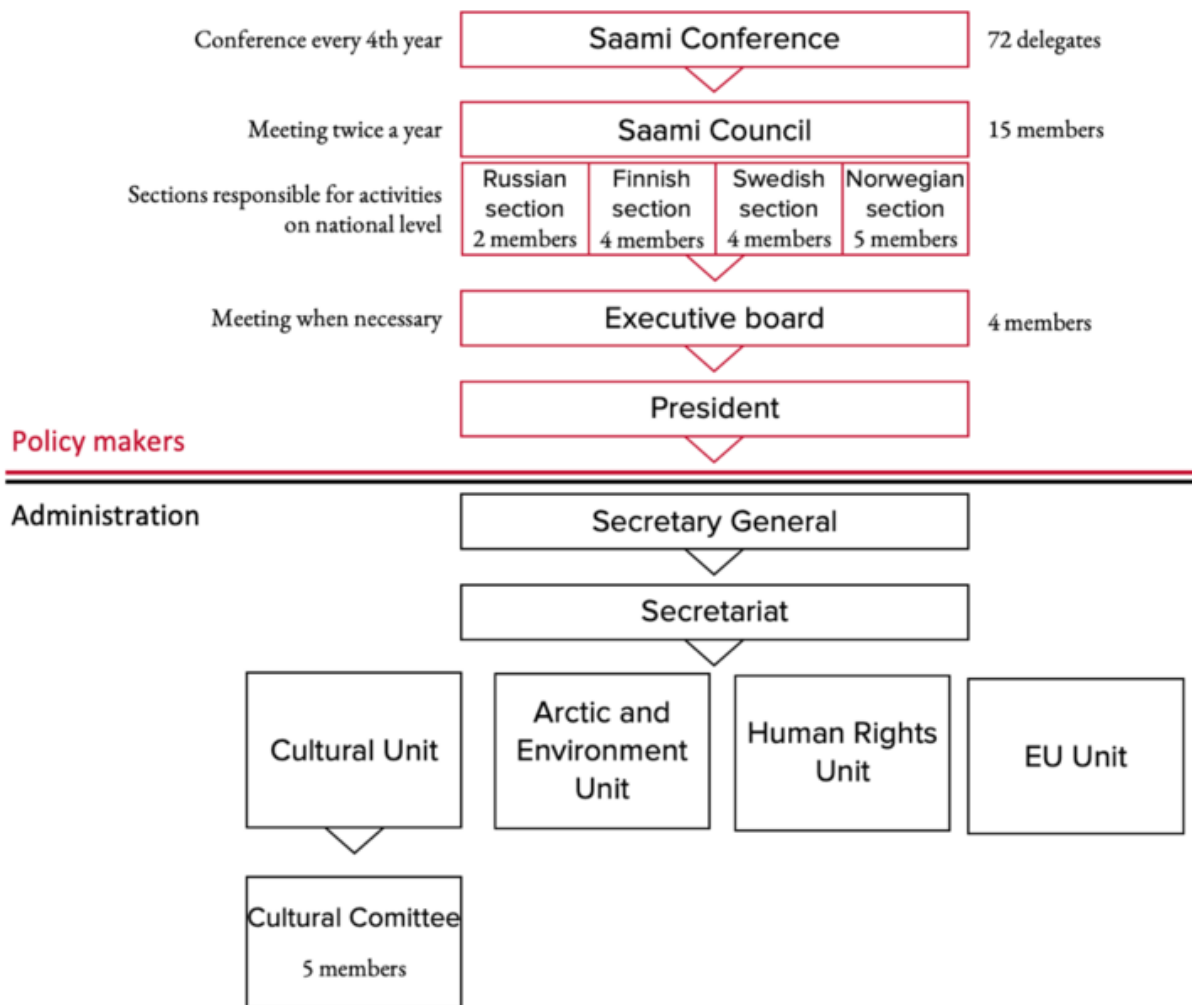

Obrázek 1 Mapa oblastí ve Švédsku obývaných sámskou národní minoritou

Zdroj: Samebyar. [online]. Sametinget [cit. 28. března 2020]. Dostupné na <<https://www.sametinget.se/66815>>.

Obrázek 2 Organizační struktura Sámské rady

Zdroj: *Organizational Chart*. [online]. Sami Council [cit. 28. března 2020]. Dostupné na <http://www.saamicouncil.net/fileadmin/_processed_/csm_Organizational_chartENG_cd11fedae.png>.

Příloha 1 Znění dotazníkového šetření provedeného mezi zástupci v Sámském parlamentu (švédská verze)

Enkätundersökning

1. Kön:

- a. en man
- b. en kvinna
- c. vill inte specificera

2. Ålder:

- a. 18 – 30
- b. 31 – 40
- c. 41 – 50
- d. 51 – 60
- e. 61+

3. Högst utbildningsnivå

- a. grundskolan
- b. gymnasiet
- c. högskolan/universitetet

4. Känner du dig att de viktiga beslut som görs av svenska staten och som rör samiska människor är tillräckligt konsulterade med er som samiska politiska ledamöter?

- a. tillräckligt mycket, det går inte att göra mer
- b. tillräckligt mycket men det alltid finns rum att förbättra Kooperationen
- c. inte tillräckligt mycket, det skulle vara mer ansträngning från statens sida
- d. inte tillräckligt mycket, det skulle vara mer ansträngning av vår (samernas) sida
- e. konsultationen av sådana saker är absolut otillräcklig

5. Om det finns utrymme att förbättra Kooperationen, så skulle det göras på följande sätt:
 - a. det finns inget utrymme att förbättra Kooperationen
 - b. annat:

6. Är, enligt din åsikt, rätten till självbestämmande tillräckligt utvecklat i Sverige?
 - a. ja, absolut
 - b. ja, men det finns plats att förbättras
 - c. inte tillräckligt mycket, men det räcker just nu
 - d. inte tillräckligt mycket, staten skulle ge os mer utrymme
 - e. inte tillräckligt mycket, vi skulle kämpa för mer utrymme

7. I vilka områden skulle kunna rätten till självbestämmande utveckla bredare?
 - a. det räcker just nu
 - b. kulturområde
 - c. utbildning
 - d. politik
 - e. ekonomi
 - f. hälsovård
 - g. andra:

8. Som gäller rätten att använda marken och naturkällor, tror du att ni, samerna, skulle ha exklusiv rätt till att använda marken och naturkällorna?
 - a. ja, absolut
 - b. ja, men staten skulle ha rätt att använda de också efter en konsultation med oss
 - c. absolut inte, marken och naturkällorna är här för alla, ingen skulle ha exklusiv rätt till dem

9. Tror du att ni, samerna, har tillräckligt stor politisk makt i Sverige?

- a. ja, absolut
- b. nej, men det räcker just nu
- c. nej, samernas politiska makt skulle ökas

10. Om ni verkligen vill kränga någon bestämmelse, har ni tillräckligt många möjligheter och instrument?

- a. ja, absolut
- b. jag tror att vi har tillräckligt många möjligheter men inte tillräckligt många instrument
- c. jag tror att vi har tillräckligt många instrument men inte tillräcklig många möjligheter
- d. jag tror att möjligheterna och instrumenten är otillräckliga

11. Vill du kommentera något mer?

12. Om du vill få resultat på undersökningen, lämna gärna din mejladress:

Příloha 2 Znění dotazníkového šetření provedeného mezi zástupci v Sámském parlamentu
(česká verze)

Dotazníkové šetření

1. Jsem

- a. muž
- b. žena
- c. nechci uvést

2. Věk

- a. 18-30
- b. 31-40
- c. 41-50
- d. 51-60
- e. 60+

3. Nejvyšší dosažené vzdělání

- a. základní
- b. středoškolské
- c. vysokoškolské/univerzitní

4. Myslíte si, že rozhodnutí prováděná Švédskem jakožto státem, která se týkají vás, jakožto Sámské národní minority, jsou s vámi, politickými zástupci dostatečně konzultována?

- a. naprosto, není zde prostor pro zlepšení spolupráce
- b. konzultace je dostatečná, ale je zde prostor pro zlepšení spolupráce
- c. konzultace není dostatečná, měla by být vyvinuta větší snaha ze strany státu
- d. konzultace není dostatečná, měla by být vyvinuta větší snaha z naší strany

- e. konzultace v těchto věcech je naprosto nedostatečná
5. Pokud existuje prostor pro zlepšení spolupráce, můžete, prosím, navrhnout dle vašich představ nejlepší řešení?
- a. neexistuje prostor pro zlepšení
 - b. bylo by možné zlepšit:
6. Je, dle Vašeho názoru, právo na rozhodování o vlastních věcech ve Švédsku dostatečně rozvinuté?
- a. ano, rozhodně
 - b. ano, ale je zde prostor pro zlepšení
 - c. není, ale v současné době je to dostačující
 - d. není, stát by nám měl poskytnout větší prostor
 - e. není, měli bychom bojovat za větší prostor
7. Je zde prostor pro zlepšení rozhodování o vlastních věcech
- a. ne, současná situace je v pořádku
 - b. ano, zlepšit by se měly následující oblasti:
8. Ve kterých oblastech by se mělo právo na rozhodování o vlastních věcech rozšířit?
- a. nynější stav je dostačující
 - b. oblast kultury
 - c. oblast vzdělávání
 - d. oblast politiky
 - e. oblast ekonomie
 - f. oblast zdravotnictví
 - g. jiné:

9. V souvislosti s právem na užívání půdy a využívání přírodních zdrojů, myslíte si, že by Sámové měli mít výlučné právo?

- a. ano, určitě
- b. ano, ale také stát by měl mít právo využívat půdu a přírodní zdroje po konzultaci s námi
- c. určitě ne, půda a přírodní zdroje by měly patřit všem, nikdo by na ně neměl mít výlučné právo

10. Myslíte si, že vy, Sámové, máte ve Švédsku dostatečnou politickou moc?

- a. ano
- b. ne, ale stávající situace je v pořádku
- c. ne, politická moc Sámů ve Švédsku by měla být větší

11. Pokud opravdu chcete prosadit určité rozhodnutí, máte k tomu dostatek příležitostí a nástrojů?

- a. ano, určitě
- b. myslím si, že máme dostatek příležitostí, ale nedostatek nástrojů
- c. myslím si, že máme dostatek nástrojů, ale nedostatek příležitostí
- d. myslím si, že nástroje i příležitosti jsou nedostatečné

12. Chcete se vyjádřit k něčemu dalšímu?

13. Pokud si přejete získat výsledky průzkumu, zanechte, prosím, svůj e-mail: